MİLLİYETÇİ FİKRİN SESİ:

TÜRKÇÜ DERGİLER

EDİTÖRLER:
AHMET ŞAHİN
EMİN YARIMOĞLU

Bozkurt Yayınları Nu : 15

Editörler
Ahmet Şahin
Emin Yarımoğlu

Yayın Kordinatörü
Serkan Akgöz

1. Baskı
Haziran 2022

ISBN : 978-605-70162-4-9

Çalışma bünyesinde yer alan yazılarda imlâ ve içerik yazarların sorumluluğuna aittir.

Bozkurt Yayınları

Osmanağa Mah. Üzerlik Sok. Nu : 7 / 21
Kadıköy – İstanbul
Tel : 0 850 346 5878
E-Posta : bilgi@bozkurtyayinlari.com
www.bozkurtyayinlari.com
Yayınevi Sertifika Nu : 49271
Basımevi Sertifika Nu : 46519 (Meteksan Mat. ve San.Tic. Aş.)

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın hiçbir bölümü, ekler ve fotoğraflar, yayınevinin yazılı izni olmaksızın mekanik ya da elektronik veya başka herhangi bir yöntemle, hiçbir şekil ve biçimde iktibas edilemez; yeniden satış amacıyla fotokopi de dâhil olmak üzere hiçbir sistemle çoğaltılamaz. Dergi, gazete veya radyo-TV'lerce yapılacak alıntılar, kaynak gösterilmesi şartıyla bu hükmün dışındadır.

MİLLİYETÇİ FİKRİN SESİ:

TÜRKÇÜ DERGİLER

Editörler:

Ahmet Şahin - Emin Yarımoğlu

Ahmet ŞAHİN, 1998 yılında Osmaniye'nin Bahçe ilçesinde doğdu. 2021 yılında Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Aynı tarihte Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Anabilim Dalında başladığı yüksek lisansını devam ettirmektedir. Yayınlanmış Eserleri: *Unutulmaya Yüz Tutmuş Ağır Adımlı Bir Yürüyüş: Mehter Dergisi (1964-1965),* Post Yayınları (İstanbul, 2022); *Geleneksel Türk Masalları* (İlayda Yıldırım ile birlikte), Drama Yayınevi (Kahramanmaraş, 2022).

Emin YARIMOĞLU, 3 Haziran 1989'da Adana'da doğdu. 2012 yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2018 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalından *Türkistan Milli İstiklal Hareketinde Şir Muhammed Bek* adlı tezi ile –yüksek lisans programından- mezun oldu. Muhtelif dergi ve internet sitelerinde yazıları yayınlandı. 2013 yılında Şanlıurfa Valiliğinde göreve başlayan yazar 2015 yılından itibaren Adana Valiliğinde görev yapmaktadır. Yayınlanmış Eserleri: Azam Haşimi, *Semerkant ve Buhara'da Kanlı Günler-1917 Bolşevik Devriminden Sonra-* (Yayına Hazırlayan: Emin Yarımoğlu), Kalender Yayınevi (İstanbul, 2018); *Korbaşı Şir Muhammed Bek -Türkistan Milli İstiklal Hareketi Liderlerinden-*, Bozkurt Yayınları (İstanbul, 2019).

Bu çalışma göçenlerden Türkmen Beği Hamdi Şahin'e ve yaşayanlardan Yarımoğlu Doğaç Karahan'a ithaf edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÇALIŞMA HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ • 11

AHMET ŞAHİN – EMİN YARIMOĞLU

✦

SUNUŞ • 13

AHMET B. ERCİLASUN

✦

TÜRKİYE'DE FİKİR DERGİCİLİĞİ • 15

HALUK ÖLÇEKÇİ

✦

GENÇ KALEMLER DERGİSİ • 49

M. HAYATİ ÖZKAYA

✦

TÜRKLÜK BİLİMİNİN İLK MECMUASI:
TÜRK DERNEĞİ • 79

YASİN YAVUZ

✦

ÖRGÜTLÜ TÜRKÇÜLÜĞÜN DOĞUMU:
TÜRK YURDU CEMİYETİ VE DERGİSİ • 101

SERGEN ÇİRKİN

✦

MİLLÎ MÜCÂDELE YILLARINDA KÜLTÜR ALANINDA
YÜKSELEN TÜRKÇÜ SES: BÜYÜK MECMÛA • 131

KUTLU ALTAY KOCAOVA

MİLLÎ KÜLTÜRÜN İNŞASINDA BİR MERHALE:
MİLLÎ MECMUA • 141

ALİ GEZGİNCİ

✦

ALTRUİZM'İ BAYRAKLAŞTIRAN DERGİ:
ATSIZ MECMUA • 169

VELİ KÜRŞAD ÖZTÜRK

✦

TÜRK FİKİR HAYATINDA
MİLLİ İNKILAP DERGİSİ VE YAYIN POLİTİKASI • 203

CELİL BOZKURT

✦

KISA ÖMÜRLÜ BİR TÜRKÇÜ DERGİNİN
SERENCAMI: ERGENEKON DERGİSİ • 215

AHMET ŞAHİN

✦

ORHUN DERGİSİ • 251

YÜCEL NAMAL – DUYGU KARTAL İNCEBACAK

✦

GÖK-BÖRÜ DERGİSİ • 301

SACİT YARIMOĞLU

✦

KOPUZ: TÜRK'E FAYDA • 343

İBRAHİM AĞKOYUN

RIZA NUR'UN KARARGÂHI: TANRIDAĞ • 391

İLKER AYTÜRK

✦

1950'Lİ YILLARIN BAŞINDA TÜRKÇÜLÜK:
ORKUN ÇATISI • 411

MURAT YILMAZ

✦

ÖTÜKEN (1964-1975) • 445

OZAN KARABULAK

✦

TÜRKÇÜ DERGİ "ADSIZ" ÜZERİNE
(İNCELEME-FİHRİST) • 487

EMİN YARIMOĞLU

✦

"YENİ" ORKUN • 507

SERKAN AKGÖZ

✦

YAZARLAR HAKKINDA • 525

ÖTÜKEN (1964-1975)*

Ozan KARABULAK

15 Ocak 1964 ile Kasım 1975 tarihleri arasında 143 sayı yayınlanan *Ötüken*, bu özelliğiyle Atsız'ın dergileri arasında en uzun ömürlüsüdür. İlk 11 sayısında, yayıncıları tarafından, "Her Ayın Onbeşinde Çıkar, Fikir ve Ülkü Dergisi" olarak nitelenen *Ötüken*'in bu düsturu 11 sayıdan sadece 6'sında tutturulabilmiştir.[1] Kalan sayılar farklı tarihlerde basılmış ve yayınlanmıştır.[2] 26. sayıda ayın 15'in çıkma taahhüdünün yerine "Her Ayın Ortasında Çıkar, Aylık Fikir ve Ülkü Dergisi" gelecektir.[3] Bundaki amaç her ayın 15'inde çıkma gibi bir vaatte bulunup bunun tutturulamamasının okuyucu üzerinde bırakacağı menfi tesirin önüne geçmektir şüphesiz. 27. sayıda bu ibare de biraz değişikliğe uğramış ve "Fikir ve Ülkü Dergisi" kısmı kaldırılmıştır.[4] Dergi, her ayın ortasında çıkma prensibinin uygulandığı 12-28. sayılar arasında ayın 15'i ile 30'u arasında 11 farklı tarihte yayınlanmıştır.[5] Zaten bu sayıdan sonra derginin yayınlandığı günün yazılması uygulaması kaldırılarak sadece ay ve yıl yazılmıştır. 29. sayıda, yayın günü açısından daha serbest olmak, aksaklıkları daha az belli etmek amacıyla ayın hangi gününde veya neresinde yayınlanacağı yazısı kaldırılarak "Aylık Türkçü Dergi" ibaresi getirilmiştir ve son sayıya kadar bu şekilde devam etmiştir.[6] *Ötüken*'e "Aylık Türkçü Dergi" demenin yayın tarihlerinde daha serbest olmayı ve dergiyi belli bir güne yetiştirmek için niteliğinden taviz vermek gibi durumları da engellemeyi beraberinde getireceği

---

* Bu yazı *Atsız ve Türkçülüğün Yarım Asrı: Süreli Yayınlarda Türk Milliyetçiliğinin Seyri 1931-1975* ismiyle kitaplaşan yüksek lisans tezimden derlenmiştir.

1 Bu sayılar şunlardır: 1, 2, 5, 6, 8, 10. *Ötüken*, I/1 (15 Ocak 1964), s. 8; *Ötüken*, I/10 (15 Ekim 1964), s. 8.

2 *Ötüken*, Sayı: 3, Cilt: I, 16 Mart 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 4, Cilt: I, 17 Nisan 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 7, Cilt: I, 16 Temmuz 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 9, Cilt: I, 12 Eylül 1964, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 11, Cilt: I, 14 Kasım 1964, s. 8.

3 *Ötüken*, Sayı: 12, Cilt: I, 15 Aralık 1964, s. 1.

4 *Ötüken*, Sayı: 27, Cilt: III, 27 Mart 1966, s. 1.

5 Meselâ: *Ötüken*, Sayı: 15, Cilt: II, 22 Mart 1965, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 22, Cilt: II, 20 Ekim 1965, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 28, Cilt: III, 30 Nisan 1966, s. 1.

6 *Ötüken*, Sayı: 30, Cilt: III, 25 Haziran 1966, Kapak; *Ötüken*, Sayı: 143, Cilt: XII, Kasım 1975, Kapak.

muhakkaktı. Fakat yine de yayın zamanındaki aksaklıkların önüne geçilemedi. Günü gününe yayınlanan sayılar olduğu gibi ayın son günlerinde yayınlananlar da vardı. Meselâ Aralık 1966 tarihli sayısının baskı tarihi 1 Aralık'tı.[7] Buna karşın 42. sayı 27 Haziran'da basılmıştı.[8] Hatta zarurî durumlar ortaya çıktığında derginin yayını birkaç ay ileriye atılıyordu. Atsız 1973'te hapse girdiğinde Kasım ve Aralık sayıları birlikte yayınlanacak ve ancak 23 Ocak 1974'te basılabilecekti.[9] Bu aksaklıkların bir diğer sebebi de, bir dönem, İstanbul'da hazırlanarak Ankara'da basılması ve provalarının bazen birkaç defa iki şehir arasında gidip gelmesiydi.[10]

Kapak düzeninin, 143 sayılık bir dergi için, büyük değişiklikler gösterdiği söylenemez. Ufak biçimsel değişiklikler sayılmazsa standart kapak düzenleri kullanılmıştır. İlk 26 sayıda kapak düzeni hep aynıdır.[11] Aynı zamanda ilk sayfa vazifesi gören kapağın en üstünde büyük puntolarla "Ötüken" yazısı, altında ayın hangi gününde çıkacağını belirten yazı ve sahibi, sorumlu müdürü, tarih, fiyat gibi ibareler bulunuyordu.[12] 27-29. sayılarda ortada Türklük ve Türkçülükle ilgili dizeler, altında ise "Bütün Türkler Bir Ordu Katılmayan Kaçaktır" yazısı vardı.[13] En çok kullanılan kapak resmi kurttu. Çeşitli şekil ve boyutlardaki kurt resimleri derginin birçok kapağını süslemekteydi.[14] Derginin 34 ve 35. sayılarında bir Türk süvarisi görülmektedir.[15] 36 ve 37. sayılarda da başka bir süvari resmi vardır.[16] 38, 40-43. sayılarda Türklerin Ergenekon'dan çıkışını temsil eden bir resim

---

7 *Ötüken*, Sayı: 36, Cilt: III, Aralık 1966, s. 16.

8 *Ötüken*, Sayı: 42, Cilt: IV, Haziran 1967, s. 16.

9 *Ötüken*, Sayı: 119-120, Cilt: X, Kasım-Aralık 1973, s. 32.

10 *Atsız'ın Mektupları*, İlâveli İkinci Basım, Haz. Yücel Hacaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013, s. 257.

11 Tek istisna 19. sayıdır. Kerkük katliamı sebebiyle özel olarak hazırlanan bu sayının kapağında bir Kerkük fotoğrafı ve "Kerkük Katliamının Altıncı Yıldönümü Özel Sayı" yazısı bulunmaktadır. *Ötüken*, Sayı: 19, Cilt: II, 16 Temmuz 1965, Kapak.

12 *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 18 Ocak 1964, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 26, Cilt: III, 15 Şubat 1966, s. 1.

13 *Ötüken*, Sayı: 27, Cilt: III, 27 Mart 1966, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 29, Cilt: III, 28 Mayıs 1966, s. 1.

14 Kapağında kurt figürü bulunan sayılar şunlardır: 30-33, 44-86, 88, 89, 93, 95-97, 100-104, 106, 107, 111, 114, 116, 119-120, 122, 123, 129-131.

15 *Ötüken*, Sayı: 34, Cilt: III, Ekim 1966, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 35, Cilt: III, Kasım 1966, s. 1.

16 *Ötüken*, Sayı: 36, Cilt: III, Aralık 1966, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 37, Cilt: IV, Ocak 1967, s. 1.

bulunmaktadır.[17] 87, 90, 94, 98, 103, 108, 112, 118, 126. sayılarda Türk süvarileri temalı bir kapak kullanılmıştır[18] 99, 105, 117 ve 124. sayıların kapağında Tanrı Dağları resmi vardır.[19] 133, 134, 136-143. sayıların kapağını Kür Şad ve çerileri süslemektedir[20]

Gündemdeki meselelere göre kapak belirlendiği de görülmektedir. Meselâ, 128 ve 131. sayıların kapağında Kıbrıs'la ilgili fotoğraflar kullanılmışken[21] Türk diplomatların Asala tarafından öldürülmeleri üzerine 110. sayının kapağına "Ermeni Meselesi" yazılmış ve iç sayfalarda bu konu işlenmiştir.[22] Derginin yeni bir yaşa girişinin okuyuculara kapakta yazmak suretiyle duyurulduğu da vakidir.[23] Bir kişi veya olaya hasredilmiş sayılar da vardır. Meselâ, Zeki Velidî Togan'ın vefatı münasebetiyle bir özel sayı hazırlanarak kapağa "Ord. Prof. Zeki Velidi Togan (1890-1970) Özel Sayı" yazılmıştır.[24] Aynı şekilde Nejdet Sançar için de bir özel sayı çıkarılarak bu durum kapakta belirtilmiştir.[25] 3 Mayıs 1944'ün 39 ve 40. yıldönümü için de özel bir sayı ve kapak hazırlanmıştır.[26] 27. sayıdan itibaren kapaklara farklı resimler, o sayıda yazısı olanların listesi eklenmiş; sayı ve sayfa numaralarıyla yıl, fiyat gibi belirteçler yer değiştirmiş olsa da kapakların genel kompozisyonunun aynı kaldığı söylenebilir. "Bütün Türkler Bir Ordu" ibaresi neredeyse her sayıda vardır. Bununla beraber birçok sayının kapağında Ziya Gökalp, Namık Kemal, Ömer Seyfeddin, Gazi Mustafa Kemâl, Rıza Nur, Fevzi Çakmak, Kâzım Karabekir, Hüseyin Nihâl Atsız, Mahmut Esat Bozkurt, Nejdet Sançar, Refet Körüklü, Tevfik Fikret, Enis Behiç Koryürek, Cenap Şahabeddin, Abdülhak Şinasi Hisar, Abdülhak Hamid

17 *Ötüken*, Sayı: 38, Cilt: IV, Şubat 1967, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 43, Cilt: IV, Temmuz 1967, s. 1.

18 *Ötüken*, Sayı: 87, Cilt: VIII, Mart 1971, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 126, Cilt: XI, Haziran 1974, s. 1.

19 *Ötüken*, Sayı: 99, Cilt: IX, Mart 1972, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 124, Cilt: XI, Nisan 1974, s. 1.

20 *Ötüken*, Sayı: 133, Cilt: XII, Ocak 1975, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 143, Cilt: XII, Kasım 1975, s. 1.

21 *Ötüken*, Sayı: 128, Cilt: XI, Ağustos 1974, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 131, Cilt: XI, Kasım 1974, s. 1.

22 *Ötüken*, Sayı: 110, Cilt: X, Şubat 1973, s. 1.

23 *Ötüken*, Sayı: 109, Cilt: X, Ocak 1973, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 121, Cilt: XI, Ocak 1974, s. 1.

24 *Ötüken*, Sayı: 91, Cilt: VIII, Temmuz 1971, s. 1.

25 *Ötüken*, Sayı: 135, Cilt: XII, Mart 1975, s. 1.

26 *Ötüken*, Sayı: 113, Cilt: X, Mayıs 1973, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 125, Cilt: XI, Mayıs 1974, s. 1.

Tarhan, Fethi Tevetoğlu, Mehmet Emin Yurdakul, Arif Nihat Asya, Edip Ayel, Serdaroğlu Emin Bülent, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Hasan Ferit Cansever gibi Türk siyaset ve edebiyatının önemli isimlerinin Türklük ve Türkçülükle ilgili sözlerine yer verilmiştir.

Ötüken, maddî kazanç sağlamak için yayınlanan bir dergi değildi şüphesiz. Gelir kaynağı, büyük oranda, satışlardan elde ediliyordu. Bunu, yok nispetindeki reklamlardan anlıyoruz. Tanıtımı yapılan kitap ve dergilerle *Ötüken*'in idarecilerinin kurduğu Afşın Yayınları'nın ilanlarını saymazsak çok az reklam vardır, ki onları da reklam kategorisine sokmak biraz zordur. Meselâ 7 ve 59. sayılarda "Ötüken" adlı bir terzinin ilanı vardır.[27] Ancak bu ilanın ücret karşılığında verildiğinden çok sahibinin Türkçü olduğu ve Türkçülerin de bu terziyi kullanmaları için tanıtımının yapıldığı akla yatkındır.[28] Başka bir ilan bir kitabevine aittir.[29] Terzi için söylediklerimizi bu kitabevi için de söylersek yanılmış olmayız. Zaten, hemen bir sayı sonra, *Ötüken*'in bu kitabevinde satıldığı yazmaktadır.[30] Dergiye veya Türkçüler Derneği'ne gelir temin etmek için üretilip satıldığı anlaşılan Ergenekon'dan çıkış tablosu veya bozkurtlu tabak gibi ürünlerin de tanıtımı yapılmıştır.[31] Söyleyebileceğimiz son ilan Bostancı'da yapılacak olan bir apartmanla ilgilidir. İlanda dileyenlerin buradan daire sahibi olabilecekleri belirtilmektedir.[32] Bu binanın Atsız'ın daha sonra taşınacağı bina olması kuvvetle muhtemeldir. Görüldüğü üzere *Ötüken* reklama ihtiyaç duymadan yayınını sürdürmüştür. Böylece reklam verenlerin yayın politikasına tahakküm etmeleri gibi bir durumdan söz etmek imkânsızdır.

---

27 *Ötüken*, Sayı: 7, Cilt: I, 16 Temmuz 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 59, Cilt: V, Kasım 1968, s. 16.

28 Terzinin sahibi Hikmet Soyyiğit aynı zamanda Türkçüler Derneği Üsküdar Ocağı'nın yönetim kurulu üyelerindendir. bkz. "Türkçüler Derneği Üsküdar Ocağının Faaliyetleri", *Ötüken*, Sayı: 4, Cilt: I, 17 Nisan 1964, s. 6.

29 *Ötüken*, Sayı: 21, Cilt: II, 24 Eylül 1965, s. 4.

30 *Ötüken*, Sayı: 22, Cilt: II, 20 Ekim 1965, s. 6.

31 *Ötüken*, Sayı: 40, Cilt: IV, Nisan 1967, Kapak; *Ötüken*, Sayı: 26, Cilt: III, 15 Şubat 1966, s. 12.

32 *Ötüken*, Sayı: 28, Cilt: III, 30 Nisan 1966, s. 24.

Dergi toplamda 6 defa matbaa değiştirmiştir.[33] 1-3. sayıları İstanbul'da Türkiye Basımevi'nden çıkmıştır.[34] 4 ile 31-32. sayıları arasında kalan sayılar yine İstanbul'da bulunan Sinan Matbaası'ndan basılmıştır.[35] 34. sayıyla beraber tekrar Türkiye Basımevi'nde çıkmaya başlayan *Ötüken* 49. sayısına kadar bu matbaada basılmıştır.[36] Daha sonra 9 sayı İstanbul'daki Özdemir Basımevi ile çalışılmıştır.[37] 59. sayıyla beraber Ankara'ya taşınmış, burada basılmaya başlamıştır. Önce Yargıçoğlu Matbaası'ndan iki sayı çıkmış,[38] hemen ardından uzun yıllar işbirliği yapılacak olan Ayyıldız Matbaası'na geçilmiştir. 61 ile 119-120. sayılar arasında kalan bütün sayılar burada basılmıştır[39] 11. yılına girildiğinde İstanbul'a dönmüştür. 121-123. sayılar Murat Matbaacılık'tan çıkmıştır.[40] Kalan sayılarının nerede basıldığı hakkında herhangi bir ibare bulunmamaktadır.

Dergi, 8 sayfa olarak yayınlanmaya başlamıştır. Daha sonra 12, 16, 18, 20, 24 ve 32 sayfa olarak çıktığı da vakidir. Uzun yıllar 16 sayfa yayınlanmıştır. 1-3, 5, 8, 10, 11, 16, 20, 22, 25. sayılar 8 sayfa; 4, 6, 7, 9, 12-15, 17, 24, 26. sayılar 12 sayfa; 18, 21, 23, 27, 34-118, 141-143. sayılar 16 sayfa; 19. sayı 18 sayfa; 30-33. sayılar 20 sayfa; 28, 29, 121-140. sayılar 24 sayfa; tek sayı olarak yayınlanan 119-120. sayı ise 32 sayfa olarak yayınlanmıştır. İdarecileri *Ötüken*'in fiyatıyla pek oynamamışlardır. Ücreti ilk 89 sayıda sadece 100 kuruştur.[41] Yani dergiye, neredeyse 8. yayın yılını doldururken zam yapılmıştır. 90. sayıda %50 oranında zamlanmış ve 118.

---

33 13, 25, 30, 33 ve 124-143. sayıların nerede basıldığı hakkında bir bilgi yoktur. Ancak 124-143. sayıların İstanbul'da Erdoğan Saruhanoğlu'na ait bir matbaada basıldığı tahmini yapılabilir.

34 *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 3, Cilt: I, 16 Mart 1964, s. 8.

35 *Ötüken*, Sayı: 4, Cilt: I, 17 Nisan 1964, s. 11; *Ötüken*, Sayı: 31-32, Cilt: III, Temmuz-Ağustos 1966, s. 2.

36 *Ötüken*, Sayı: 34, Cilt: III, Ekim 1966, s. 16; *Ötüken*, Sayı: 49, Cilt: V, Ocak 1968, s. 16.

37 *Ötüken*, Sayı: 50, Cilt: V, Şubat 1968, s. 16; *Ötüken*, Sayı: 58, Cilt: V, Ekim 1968, s. 16.

38 *Ötüken*, Sayı: 59, Cilt: V, Kasım 1968, s. 16; *Ötüken*, Sayı: 60, Cilt: V, Kasım 1968, s. 16.

39 *Ötüken*, Sayı: 61, Cilt: VI, Ocak 1969, s. 16; *Ötüken*, Sayı: 119-120, Cilt: X, Kasım-Aralık 1973, s. 2.

40 *Ötüken*, Sayı: 121, Cilt: XI, Ocak 1974, s. 2; *Ötüken*, Sayı: 123, Cilt: XI, Mart 1974, s. 2.

41 *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 1; *Ötüken*, Sayı: 89, Cilt: VIII, Mayıs 1971, Kapak.

sayıya kadar 150 kuruştan satılmıştır.[42] Zamma sebep olarak PTT'nin dergi postalama ücretlerine %500 zam yapması gösterilmektedir.[43] Birlikte çıkan 119-120. sayılar, çift sayı olarak kabul edilmiş olmalı ki, 300 kuruştan satılmıştır.[44] 121. sayıdan itibaren bir kez daha zamlanan *Ötüken*, son sayısına kadar 250 kuruştan yayınlanmıştır.[45] Abonelik ücretleri ise ilk 30 sayıda standart değildir. Kaç ay abone olacağına okur karar verecek ve kaç sayı abone olmak istiyorsa bunun bedelini para veya posta pulu olarak gönderebilecektir.[46] 30. sayıda abonelik için standart fiyatlar belirlenmiştir. 6 aylık abonelik 6 lira, yıllık abonelikse 12 liradır. Bu fiyatlar 89. sayıya kadar devam etmiştir.[47] 90. sayıda adet ücretinin zamlanmasıyla beraber abonelik ücreti de artmış ve yıllığı 18 lira olmuştur.[48]

Uzun yıllar Türkçülüğün temsilcisi olarak yayınlanan *Ötüken*'de birçok farklı ismin imzasını görmek mümkündür. Atsız ve Sançar gibi "demirbaşlar" haricinde Mustafa Kayabek, Fethi Tevetoğlu, Aydil Erol, Mehmet Orhun, Mehmet Sadık Aran, Hasan Oraltay, Refet Körüklü, Ahmet Bican Ercilasun, İsenbike Togan, Necdet Kürşad, Sait Sadi Dânişmendgâzîoğlu, Gökçeoğlu Yavuz Yücel, Hayrani Ilgar, Ziyaeddin Babakurban, Yağmur Atsız, Alparslan Türkeş, Galip Erdem, Mehmet Eröz, Enver Yakuboğlu, Murat Çetin, Kenan Dikici, Faruk Çil, Adalet Ergenekon Çil, Muzaffer Eriş, Metin Fehmi Bekâroğlu, Gülçin Çandarlıoğlu, Zeki Sofuoğlu, Hikmet Tanyu, Arif Nihat Asya, Reşat Cantaş, Ali Taşkent, İsmail Hakkı Gökhun, Turan Saföz, Mirat Özçamlı, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Taylan Demirutku, Basri Gocul, Suphi Saatçı, Georg Baum, İmre Toth, İskender Öksüz, Gavseddin Koçak, Hanefi İlbeyi, Tansu Say, Osman Nuri Kurt, Mustafa Ok, Niyazi Adıgüzel, Ahmet Ali Aslan, Erhan Demirutku, Aclan Sayılgan, Hızırbek Gayretullah, Mustafa Kafalı gibi isimler *Ötüken*'de yazmıştı. Peki, bu yazarlar hangi konulara temas etmişlerdi?

Burada bahsedebileceğimiz konulardan biri Kıbrıs meselesidir. *Ötüken*'in yayınlandığı yıllar bu meselenin de hararetinin arttığı, hatta savaşa

---

[42] *Ötüken*, Sayı: 90, Cilt: VIII, Haziran 1971, Kapak; *Ötüken*, Sayı: 118, Cilt: X, Ekim 1973, Kapak.

[43] *Ötüken*, Sayı: 90, Cilt: VIII, Haziran 1971, s. 16.

[44] *Ötüken*, Sayı: 119-120, Cilt: X, Kasım-Aralık 1973, Kapak.

[45] *Ötüken*, Sayı: 121, Cilt: XI, Ocak 1974, Kapak; *Ötüken*, Sayı: 143, Cilt: XII, Kasım 1943, Kapak.

[46] *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 8.

[47] *Ötüken*, Sayı: 30, Cilt: III, 25 Haziran 1966, s. 2; *Ötüken*, Sayı: 89, Cilt: VIII, Mayıs 1971, s. 2.

[48] *Ötüken*, Sayı: 90, Cilt: VIII, Haziran 1971, s. 2.

kadar vardığı yıllardı ve Türkçülerin nazarında Kıbrıs oldukça önemliydi. Onların Kıbrıs'la ilgilenmelerinin birkaç nedeni olmakla beraber, bu alâkanın temelinde, Turancılığın olduğu şüphesizdir. Kerkük meselesinde olduğu gibi, Türkçüler için Kıbrıs'la ilgilenmek, Kıbrıs'ı düşünmek Türkiye sınırları içindeki başka herhangi bir şehirle ilgilenmekten farksızdı. Bununla beraber Türkçülerin Kıbrıs'a olan ilgileri salt Turancılığa da dayanmıyordu. Türkiye'nin güvenliği de Kıbrıs'a bağlıydı. Bu sebeple Türkçüler bu işin diplomasi yoluyla çözüleceğine inanmamaktaydılar. Meselâ, Zeki Sofuoğlu'na göre Kıbrıs meselesinin halli sabrederek gerçekleşemezdi. Eğer zaman Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin lehine işliyor olsaydı sabredilebilirdi, ancak durum bunun tam aksiydi. Savaşa taraftar olduğu anlaşılan Sofuoğlu, sabır politikasına karşı çıkmanın savaş tahrikçiliği değil, millî meselelerin kudretle ele alınması gerektiğine olan inanç olduğunu düşünüyordu. Hatırlanmalıydı ki, 12 Ada'nın elden çıkışı "sabreden ve pasif kalan" bir politikanın neticesiydi.[49] Sabretmenin yeni felâketlere sebebiyet vereceğine inanan Türkçülere göre, uluslararası teşekküllerin gayreti de bu meseleyi çözemezdi. Mehmet Orhun da, Kıbrıs için NATO'dan da, onun en önemli iki ülkesinden de bir şey beklemenin yanlış olduğunu söylüyordu. İngiltere, sanki garantör devlet değilmiş gibi, Kıbrıs meselesine gözünü ve kulağını kapatmıştı. Dış politikasını ticaret üzerine kurmuş bir devlet olan ABD ise Kıbrıs'ta meydana gelen olaylara tamamen ilgisizdi. Orta Doğu'daki meselelere İncirlik'teki üssünden havalanan uçaklarıyla hemen müdahale eden, Kore'de çatışmaktan çekinmeyen ABD, İncirlik'in hemen karşısında bulunan Kıbrıs'a müdahale etmiyordu. Demek ki ABD için, Kıbrıs'ın Kore kadar ehemmiyeti yoktu.[50] Orhun'un eleştirileri bu kadar değildi. O, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin "yanında olmayan" NATO'yu da eleştiriyordu. Orhun'a göre NATO, ABD'nin savaş kendi topraklarına gelmeden başkalarının topraklarında yürümesi için kullandığı bir araçtı. Türkiye, Zürih ve Londra antlaşmalarından doğan haklarına dayanarak Kıbrıs'a müdahale etmek istediğinde buna mâni olan ABD, hiçbir yasal hakkı olmadığı halde, Vietnam'a asker çıkarmıştı; ama bu sefer "Kunuri kahramanları"nı yanında göremeyecekti.[51] Orhun'un son sözü

---

49 M. Zeki Sofuoğlu, "Kıbrıs İçin Savaş ve Enerjik Politika", *Ötüken*, Sayı: 48, Cilt: IV, Aralık 1967, s. 5.

50 Mehmet Orhun, "Lozan Andlaşması ve Kıbrıs", *Orkun* (1962-1964), Sayı: 27, Cilt: III, 15 Mayıs 1964, s. 10.-13.

51 Mehmet Orhun, "Lozan Andlaşmasının Gözden Geçirilmesi ve Kıbrıs", *Ötüken*, Sayı: 18, Cilt: II, 16 Haziran 1965, s. 14-15.

NATO ve ABD'nin Kıbrıs konusunda yarattığı hayâl kırıklığının derecesini göstermesi açısından çarpıcı değil midir?

Kıbrıs sorununun çözümü yolunda ne yapılmaması gerektiğini söyleyen Türkçüler için, ne yapılması gerektiği sorusunun cevabı aslında kat'idir: İlhak. Türkçülere göre Kıbrıs, hiçbir şekilde Rumlara ve Yunanistan'a terk edilmemeli, Türkiye'ye bağlanmalıdır. Hem, Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlanmasının Yunanistan açısından da bir zararı yoktur; zira Kıbrıs, Yunanistan'a kilometrelerce uzaktır.[52] Atsız'a göre, Kıbrıs'ın ilhakı Türkiye'nin "iç huzurunu" da sağlayacaktır. Siyasî olarak birbirinin "gözünü oymakla" meşgul olan Türk milleti, Kıbrıs'ın ele geçmesiyle bir bütün olacak ve insanlarda "millî ruh" canlanacaktır. Ona göre yapılması gereken şey, yukarıda da belirttiğimiz gibi, basittir. Üstelik Atsız bunun için hükûmete de ihtiyaç duymamaktadır. Eğer siyasî ilişkiler ve antlaşmalar hükûmeti bağlıyorsa on binlerce sivil ve asker "gönüllü" bu işi yapabilirdi.[53] Atsız'ın devlete ihtiyaç duymadan başarılabilecek başka tavsiyeleri de vardı. Ona göre, "dernekler kurulmalı ve her gece kırk kişilik iftar sofrası hazırlayan zengin Müslümanlardan yardım istenmeliydi. Yardım etmeyenler teşhir edilmeliydi. Orta hâlliler ve yoksullar zaten yardım ederdi. Ayrıca, üniversitelilerin öncülük ettiği komando birlikleri kurulmalıydı. On beş yaşından büyük herkes, ayın bir günü, bir öğün eksik yiyerek parasını bu teşkilâta vermeliydi. Memurlar da maaşlarının %1'ini verecekti. Oluşturulan birlikler emekli kurmaylar tarafından eğitilecekti. Son kertedeyse millet Yunanistan'dan hesap soracaktı."[54] Atsız, ortaya koyduğu bu fikirleri hayâl olarak mı, yoksa gerçekten mi ortaya atmıştı bilmiyoruz. Ancak bunu gerçekten de isteyenlerin olduğu anlaşılıyor. Türkçülerin Kıbrıs meselesini nasıl okuduklarını gözler önüne sermesi açısından oldukça mühim olan hadise şöyledir: Türk Milliyetçiler Birliği Derneği'nin Mersin Ocağı tarafından düzenlenen bir etkinlikte hem derneğin Adana Ocağı başkan yardımcısı, hem de Mersin Kuvayı Milliye Cemiyeti başkanı olan Lûtfi Oğuzcan'ın liderlik ettiği bir grup sahneye çıkar. Gösterinin son kısmında Oğuzcan, belindeki kılıcı çeker ve "kılıcın İstiklâl Savaşı'ndan kaldığını, üstünde Yunan kanı olduğunu" belirtir. "Gerektiğinde Kıbrıs'ta da aynı vazifeyi görebileceğini söyleyerek" arkasında silâhlarıyla dizili duran

---

[52] İlter Veziroğlu, "Kıbrıs Meselesi ve Türkiye", *Orkun* (1962-1964), Sayı: 12, Cilt: I, 15 Ocak 1963, s. 10.

[53] Atsız, "Türkiye ve Kıbrıs", *Ötüken*, Sayı: 85, Cilt: VIII, Ocak 1971, s. 4.

[54] Atsız, "Millî Benlik", *Ötüken*, Sayı: 24, Cilt: I, 16 Aralık 1965, s. 3.

kadın ve erkeklere dönüp "Hazır mısınız?" diye sorar. Mücahitlerin "Hazırız!" demesinin ardından bütün mücahitler süngülerini öne doğru uzatarak "Allah! Allah!" nidalarıyla sahnenin önüne doğru koşarlar.[55] Fakat Türkçüler için Kıbrıs'a verilen ve verilmesi gereken değerin ölçüsünü göstermesi bakımından önemi tartışılamayacak bu sembolik gösterideki ihtiyar mücahitlere ve Atsız'ın bahsettiği gönüllü müfrezelerine ihtiyaç kalmadan Türk ordusu Kıbrıs'a girecekti.

Kıbrıs meselesi, Atsız'ın dergilerinde, Kıbrıs'a yapılan harekâttan sonra daha da alevlendi. Aslında Türkçülerin, harekâttan sonra da Kıbrıs'ın geleceği hakkındaki fikirleri değişmemişti. Ancak biraz dönüştüğünü söylersek çok da hata etmiş olmayız. Anlaşılan o ki, önceden adanın tamamının Türkiye'ye dâhil edilmesi fikrinde olan Türkçüler, yeni durum ışığında yarısını da kabul etmektedirler. Meselâ, Mehmet Orhun'a göre Kıbrıs için en makul çözüm yolu taksimdir. Federal devlet modeli Kıbrıs için uygun değildir; zira bu tip devletler ortak kültüre sahip ve "ileri" milletler için uygundur. Oysa Kıbrıs'ta böyle bir ortam yoktur. Kıbrıs'taki iki toplum dil, din, tarih, kültür ve gelenek açısından birbirinden tamamen ayrıdır. Bu sebeple yapılması gereken Türk ve Rumların "mübadele" edilmesidir. Bu yapıldıktan sonradır ki adanın Rum tarafı Yunanistan'a, Türk tarafıysa Türkiye'ye bağlanabilir.[56] Atsız da, Orhun gibi, iki toplumlu federatif bir devlete karşıdır. Fakat onun, Kıbrıs'ın tamamının Türkiye'ye bağlanması fikrinde ısrarcı olduğu görülüyor. Tabiî bu öyle kolay olmayacaktır. Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlanmasından yana olmakla beraber, Kıbrıs meselesinin Türkiye ile Yunanistan arasında "konuşarak" değil, ancak "silâh gücüyle" çözümlenebileceğine inanmaktadır. Aslında o, Yunanistan'a da hak vermektedir; çünkü adanın beşte dördü Rum'dur. Türkiye açısından bakıldığında da, Kıbrıs hem güvenlik açısından çok önemlidir, hem de Türkiye'nin adada tarihî hakları bulunmaktadır. O hâlde geriye tek seçenek kalmaktadır, ki o da savaştır. Atsız'a göre, "her iki tarafın da haklı olduğu durumlarda tek çözüm yolu savaştır."[57] Savaşın sürmesine taraftar olan

---

55 "Türkiye Milliyetçiler Birliği Mersin ve Tarsus Ocaklarının Millî Kültür Geceleri", *Ötüken*, Sayı: 10, Cilt: I, 15 Ekim 1964, s. 7.

56 Mehmet Orhun, "Taksim", *Ötüken*, Sayı: 132, Cilt: XI, Aralık 1974, s. 6-7. Mehmet Orhun'un, daha iki sayı evvel, adada Türkiye'den bağımsız bir Kıbrıs Türk Devleti'nin kurulmasını istediğini de eklemek gerekir. Mehmet Orhun, "Dökülen Türk Kanlarının Bedeli Bağımsız Türk Kıbrıs Devleti", *Ötüken*, Sayı: 130, Cilt: XI, Ekim 1974, s. 23.

57 Atsız, "Kıbrıs Konusu", *Ötüken*, Sayı: 129, Cilt: XI, Eylül 1974, s. 3.

başka bir yazar da Hayrani Ilgar'dır. Hatta o, işin biraz daha ileriye götürülmesi gerektiğine inanmaktadır. Ilgar'ın fikrine göre, ülke güvenliği için büyük önem taşıyan adalar ve Batı Trakya'nın da Türkiye'nin elinde bulunması gerekmektedir. Kıbrıs'a düzenlenen harekât Yunanistan'ın buraları elinde tutma kuvvetinden yoksun olduğunu göstermiştir. Bu yüzden Türkiye, "fırsattan istifade ederek" Batı Trakya ve adaları sınırları içine katmalıdır.[58]

Türkçüler için Kıbrıs Harekâtı'nın sadece askerî sonuçları yoktu. Harekât bir takım "manevî" sonuçlar da doğurmuştu. Nejdet Sançar da bu konuya değinmektedir. Ona göre Kıbrıs meselesi dolayısıyla memlekette meydana gelen cereyan, Türkiye Türkünün "millî ruh ve şuurunu" kaybetmediğini gösteriyordu. Sançar'a göre, Kıbrıs Türklerinden "ırkdaşlarımız" ve "soydaşlarımız" diye bahsedilmesi bu şuurun sonucuydu. "Hatta Türkiye Türkünün, sırf aynı soydan geldiği için Kıbrıs Türküne elini uzatması bir soy şuurunun neticesiydi ve açık söylemek gerekirse tam anlamıyla bir ırkçılıktı."[59] Kıbrıs Harekâtı sebebiyle ortaya çıkan ve Türkçülerin çok "memnun" kaldıkları millî şuur ve beraberlik havasına Atsız da dikkat çekmekteydi. O, orduya yardım etmek için derneklerin kurulması, ordunun Kıbrıs'ta ulaşmak istediği hedefe "Atilla Hattı" denmesini bu şuura bağlıyordu.[60] Ancak, anlaşılan o ki, "birlik ve beraberlik havası" uzun sürmeyecekti.

Kıbrıs Harekâtı tamamlandıktan sonra memlekette harekâtın kim tarafından yapıldığı tartışma konusu olmuştur. Türkçülere göre Kıbrıs zaferini CHP ve Bülent Ecevit'e "mâl etmek" yanlıştı. Bu zafer tamamen Türk ordusunun bir başarısıydı ve yalancı kahramanlar bu zafere sahip çıkmaya çalışıyorlardı.[61] Sivil yetkililerin bu zaferdeki rolleri sadece protokolden ibaretti. Siyasîlerin harekâtta rolü olmadığına inanan Türkçülere göre zaferin mimarı "Türk soyunun koruyucu ve yaşatıcı gücü olan Türk ordusu"ydu.[62] Ecevit'in "Kıbrıs Fatihi" olarak nitelendirilmesine karşı çıkanlardan biri de Atsız'dı. Ona göre, harekât başlarken Afyon'da haşhaş tarla-

---

58 Hayrani Ilgar, "Kıbrıs ve Ötesi", *Ötüken*, Sayı: 130, Cilt: XI, Ekim 1974, s. 8.

59 Nejdet Sançar, "Kıbrıs, Kıbrıs Türk'ü ve Ötesi", *Ötüken*, Sayı: 130, Cilt: XI, Ekim 1974, s. 6.

60 Atsız, "Millî Şuur Harekete Geçiyor", *Ötüken*, Sayı: 129, Cilt: XI, Eylül 1974, s. 24.

61 Murat Çetin, "Kıbrıs Zaferi Kimin Eseri", *Ötüken*, Sayı: 140, Cilt: XII, Ağustos 1975, s. 6.

62 "Ayın Notları", *Ötüken*, Sayı: 132, Cilt: XII, Aralık 1974, s. 23.

larında incelemelerde bulunan, Yunanlılara kardeşlik şiirleri yazan ve kendisini "Türkiyeli" olarak tanımlayan Ecevit'in "Kıbrıs Fatihi" olmasına imkân yoktu.[63] Belli ki, birçok Türkçü gibi, Kıbrıs harekâtında bir "Turancı refleks" gördüğü için bunu Ecevit'e yakıştıramıyordu.

Kıbrıs meselesinde hemen hemen bütün Türkçülerin hemfikir oldukları aşikârdır. Türkçüler, Kıbrıs'ı hem Türkiye'nin hem de Türk Dünyası'nın bir parçası olarak düşünüyorlardı. Anadolu'daki herhangi bir şehrin menfaatinin aynı zamanda Kıbrıs'tan da geçtiğine inanıyorlardı. Her şeyiyle "Türk" olan bir Kıbrıs'la kurulan bu "tarihî ve etnik bağ", adanın Türkiye'ye bağlanması gerekliliğinin en önemli gerekçelerinden biriydi. Bununla beraber Türkiye'nin güvenliği de Kıbrıs'la ilgiliydi. Yunanistan'ın elinde bulunan bir Kıbrıs, Türklüğünü kaybetmenin yanı sıra Türkiye için de çok önemli bir tehdit işlevi görebilirdi. Bunun çözümü ise "diplomasi" değil "ilhak"tı. Türkiye Kıbrıs'ı ilhak etmeliydi. Böyle bir durumun ihtimalinin bile Türkçülerde uyandırabileceği hissiyatı düşünmek zor olmasa gerektir. Turan'a ulaşma peşindeki Türkçüler için belki de Kıbrıs ilk ve en önemli adımlardan biriydi. Zira Türkiye adanın garantör ülkelerinden biriydi ve buraya askerî olarak müdahale etmek hakkına sahipti. Nitekim 1974 yılında gerçekleşen askerî harekât, Türkiye'nin iç siyasetindeki çekişmelerden nasiplenmiş olsa da, Türkçüler için oldukça önemli bir gelişmeydi. "Esir" Türk yurtlarından birisi kurtulmuş, belki de Turan'a bir adım yaklaşılmıştı.

Ötüken'de bir hayli ele alınan konulardan biri de Nurculuk'tu. Türkçüler, Nurculuğu "Türklüğün aleyhinde", "Türklük fikrinin dışında" bir olgu olarak görüyorlardı. Meselâ Mustafa Kayabek, Türkçüler Derneği Üsküdar Odası'nda verdiği bir konferansta, yalnızca Komünizmin Türklük ve Türkçülük için "tehlike" arz eden bir fikir olmadığını, bunun yanında Türk'ü inkâr eden ve çeşitli risaleler çıkararak dinde milliyet mefhumunun bulunmadığını iddia eden herkesin "tehlikeli" olduğunu söylüyordu ve "her tehlikeli olan da düşmandı."[64] Bu bağlamda Atsız da Türkçülük açısından bakıldığında Nurculuğun komünizmden farklı olmadığını belirtmekteydi. Yöntemleri farklı da olsa, ikisi de Türk'ü ve onun kültü-

---

[63] Atsız, "Fantaziler", *Ötüken*, Sayı: 133, Cilt: XII, Ocak 1975, s. 3. Bülent Ecevit'in mezkûr şiirlerini eleştiren bir yazı için bkz. "Bülent Ecevit'in Yunan Kardeşleri", *Ötüken*, Sayı: 105, Cilt: IX, Eylül 1972, s. 15.

[64] [Mustafa Kayabek], "Saygı Değer Dinleyiciler", *Ötüken*, Sayı: 2, Cilt: I, 14 Şubat 1964, s. 2-3.

rünü "yok etmek" amacındaydı. Binlerce "şuursuz" insan da kurtarıcı diyerek bunların peşinden sürükleniyordu, ki bu insanların yaptıkları "vatana ihanet"le eşdeğerdi. Zira "hain" olmak için illâ askerî sırları çalarak düşmana satmak gerekmezdi. Millet düşmanlarına hayran olmak ve onların davasına inanmak da "vatana ihanet" sayılırdı.[65] İsmail Hakkı Gökhun da benzer fikirleri savunuyor, Nurcuların Kıbrıs meselesini dinî bir dava olmadığı için yok saydıklarını; Hatay'da gözü olan ve Irak'ta Türkleri öldüren Araplar için "Din kardeşime silâh çekemem" dediklerini yazıyordu.[66] Hayranî Ilgar ise, Said Nursî'nin "insanları kandırdığını" ve kendi öğretilerini gerçek milliyetçilik olarak gösterdiğini söylüyordu. Yapılması gereken, insanlara Nursî'nin fikirlerinin yalnızca dinî birliği öngördüğünü ve Türk birliği ve milliyetçikle alâkası bulunmadığını anlatmaktı.[67] Elbette Türkçüler, Nurculuğu sadece millî yönden değil, dinî açıdan da "tehlikeli ve zararlı" buluyorlardı.

Nejdet Sançar da bu konuya temas ediyordu. Ona göre, "cahil" halk kütleleri İslâmiyet'i Nurculukla karıştırıyor, Nurculuğu dinî bir hareket ve Kur'an'ın tefsirini yapan dinî bir çalışma zannediyorlardı. Oysa Nurculuk, Türklüğe olduğu kadar İslâmlığa da karşı bir hareketti.[68] Yer tepsisinde yemek yemek, aynı tastan çorba içmek, günün modern hayatını reddetmek gibi unsurlar Nurculuğun, en gelişmiş ve medenî din olarak kabul edilen İslâmiyet'i "iptidaî"[69] bir seviyeye indirmeye çalıştığını gösteriyordu. Ayrıca Nurcular, sadece Nurcu olanları kardeş saymak suretiyle de Müslümanlar arasında ikilik meydana çıkarıyorlardı.[70] Türkçüler için, Nurculuğun İslâm'a "aykırı" bir başka tarafı da Nurcuların Said Nursî için "Tanrı ondan razı olsun" anlamındaki "Radiyallahu anh" tabirini kullanmala-

---

65 Atsız, "İslam Birliği Kuruntusu", *Ötüken*, Sayı: 4, Cilt: I, 17 Nisan 1964, s. 9.

66 İsmail Hakkı Gökhun, "Müslümanlık ve Türklük Anlayışı," s. 5-6.

67 Hayranî Ilgar, "Atatürk ve Türk Irkçılığı I", *Ötüken*, Sayı: 101, Cilt: IX, Mayıs 1972, s. 5.

68 Ahmet Tuğcu [Nejdet Sançar], "İslâmiyet ve Nurculuk", *Ötüken*, Sayı: 33, Cilt: III, Eylül 1966, s. 19.

69 Sançar'dan yıllar sonra başka bir Türkçü de aynı kelimeyi kullanacak, Said Nursî'yi "Said-i Kürdî-i İptidaî" niteleyecekti. Ayrıca onun tımarhanede yatmış olduğuna atfen, "Doğrusu Psiko-pataloji büyük bir fırsatı kaçırmıştır." diyecekti. bkz. Aydil Erol, "Marksizm ve Nurculuk", *Ötüken*, Sayı: 139, Cilt: XII, Temmuz 1975, s. 24.

70 A. Okçuoğlu [Nejdet Sançar], "Nurculuk ve Komünizm", *Ötüken*, Sayı: 35, Cilt: III, Kasım 1966, s. 9.

rıydı. Oysa bu tabir peygamber ve büyük sahabeler için kullanılırdı. Nurcular, Nursî'yi peygamber mertebesine çıkararak "küfre" bulaşıyorlardı. İmzasız yayınlanan bu pasajın devamında ilginç bir benzetmede bulunuluyordu. Yazar, Nurcularla Selçuklulara isyan eden Babaîleri birbirine benzetiyorlardı. Babaîlerin, Baba İshak için "Lâ ilâhe İllallah, Baba Rasûllullah" demeleri gibi Nurcular da Said Nursî için "Radiyallahu anh" ve "Bediüzzaman" diyorlardı. Hâlbuki Babaîler, "yiğit ve savaşçı" Türkmenlerden oluşuyordu. Nurcular ise sadece kendi nefisleriyle mücadele ediyor ve bu mücadeleyi "kayısı hoşafı içerek" gerçekleştiriyorlardı.[71] Birkaç ay sonra, *Ötüken*'deki bu yazıya cevap geldiği anlaşılıyor. Ankara'da yayınlanan bir dergideki cevaba göre "Radiyallahu anh", bütün Müslümanlar için kullanılabilirdi ve küfür değil sevaptı. Atsız ise cevap olarak aynen şunları söyleyecekti: "Bir Kürt ırkçısı olduğu için, Türkiye'nin bir parçasından bir Kürt devleti çıkarmaya çalışmış olan Said-i Kürdî'den başka, Tanrı'nın kendisinden razı olacağı bir insan yok mudur? Tanrı Said-i Kürdî'den, Türkiye'nin bir parçasını koparmak istediği için mi razı olacaktır?"[72] Belki de Türkçülerin Nurculuğa karşı çıkışlarının altında yatan temel sebep de buydu: Said Nursî'nin milliyeti ve kendi milliyetinin davasını gütmesi.[73]

Bu hususta Atsız'ın meşhur "Nurculuk Denen Sayıklama" adlı yazısı, Türkçülerin Nurculuğa bakışlarında bir rehber ve referans noktası olması açısından oldukça önemlidir. Atsız bu yazısında Nurcuları "Saîd-i Nursî'nin o çetrefil ve cahil Kürt Türkçesiyle yazdığı risaleleri atom fiziği ve Einstein nazariyesi okur gibi toplanıp okuyan bir yığın zavallı"; Risale-i Nur adlı yayınları "Kürt hamallarının fikir seviyesinde" yazılmış kitaplar; Said Nursî'yi ise "cahil bir Kürt" ve Kürt milliyetçisi olarak tarif etmekte-

---

71 "Enteresan Haberler", *Ötüken*, Sayı: 7, Cilt: I, 16 Temmuz 1964, s. 12. Atsız da Nurcularla benzer bir şekilde alay edecek, onları beyni durmuş zavallılar olarak niteleyerek, "Onları tank ve topla silahlandırıp 'haydi, Türkiye'yi zaptedin' deseler yine bir şey yapamazlar. Savaşın en ateşli zamanında hepsi birden namaza durup tutsak düşerler." diyecekti. Bkz. Atsız, "Hürriyet Sarhoşluğu", *Ötüken*, Sayı: 93, Cilt: VIII, Eylül 1971, s. 3.

72 [Hüseyin Nihâl Atsız], "Said-i Kürdici'ye", *Ötüken*, Sayı: 12, Cilt: I, 15 Aralık 1964, s. 7.

73 Nurculuğun hem İslâm'a hem de Türklüğe aykırı yönlerini Ali Gözütok'tun *Müslümanlık ve Nurculuk* adlı kitabı üzerinden ele alan iki yazı için bkz. Gökçeoğlu Yavuz Yücel, "Müslümanlık ve Nurculuk I", *Ötüken*, Sayı: 108, Cilt: IX, Aralık 1972, s. 8-9; "Müslümanlık ve Nurculuk II", *Ötüken*, Sayı: 109, Cilt: X, Ocak 1973, s. 11-12.

dir. Esasen Atsız, "Said Nursî'nin Kürtçü fikirlerini Müslümanlık ve Nurculuk etiketiyle insanlara sunarak onları kandırmaya çalıştığına" inanıyordu. Meselâ Nursî'nin, müritlerine doğacak çocuklarının dinsiz olma ihtimâli olduğu için evlenmeyi ve çocuk yapmayı yasak ettiğini, şehirli Türk'ün bu kurala uymasına karşın dağda yaşayan Kürt'ün bu "ilâhî buyruk"tan habersiz olarak çoğalacağını yazıyordu. Böylece Türk soyunun nüfus itibariyle sürekli azalması, Kürtlerin ise çoğalması sağlanacak; Şeyh Said'in yapamadığını Said Nursî yapacaktı.[74] Son olarak, Türkçülük ile Nurculuğu kıyaslayarak Türkçülüğün insanlara hiçbir şey vaat etmediğini, Nurculuğun ise cennet vaadinde bulunduğu ve aslında "materyalist" olan kimselerin elbette Nurculuğu tercih edeceğini söyleyen[75] Atsız, nasıl olup da Said Nursî gibi bir kimsenin peşinden gittiğini anlamadığı yüzbinlerce insana şöyle sesleniyordu:

> *"Siz, Türk ve Müslüman mısınız? Türkseniz, hangi sebeple cahil bir Kürd'ün ardından gidiyor, onun telkinleriyle kendi ırkınızı, kendi dilinizi hor görüyorsunuz. Aranızda "Türkçe de dil mi?" diyen ahmaklar, resmî dilin Arapça olmasını isteyen hainler var. Siz ne biçim bir Müslümansınız ki, cahil bir Kürd'ün telkini ile evlenmeyi lânetliyor, dinsiz çocuklar yetişir de günaha gireriz diye bekâr kalmaya azmediyorsunuz? Putperest olduğunuzun farkında değil misiniz? Bir cahil Kürd'ün sakalını, tırnaklarını, abdest aldığı suyu kutsal emanetler gibi saklamak hangi Müslümanlığın, hangi insanlığın, hangi temizlik kaidesinin, hangi şuurun işidir? Uyanın! Radyoyu melekle açıklamaya kalkan bir budalanın müridi olarak eşe dosta, dosta düşmana karşı gülünç olmayın. Müslümanlık, temeli atılmış, büyük bilginlerini yetiştirmiş, tedvin olunmuş bir dindir. Onun yenibaştan açıklanması için Kürt Said gibi maskaralara ihtiyaç yoktur."*[76]

İsmail Hakkı Gökhun da Nursî'nin "Kürtlüğünü" hatırlatıyor ve Türk insanının büyük çoğunluğunun "Kürt'ten evliya, koyma avluya" atasözünü dikkate alarak Nurculuğa itibar etmediğini yazıyordu.[77] Aynı şekilde Nejdet Sançar, Nursî'nin bir "Kürt ırkçısı" olduğunu[78]; Kenan Dikici

---

[74] Atsız, "Nurculuk Denen Sayıklama", *Ötüken*, Sayı: 3, Cilt: I, 16 Mart 1964, s. 1-2.

[75] Atsız, *a.g.m.*, s. 2.

[76] Atsız, *a.g.m.*, s. 4.

[77] İsmail Hakkı Gökhun, "Müslümanlık ve Türklük Anlayışı," s. 5.

[78] Ahmet Tuğcu [Nejdet Sançar], "İslâmiyet ve Nurculuk," s. 19.

onun Türk devletini yıkarak yerine Kürt devleti kurmak istediğini söylüyordu.[79] Attilâ Demirâl ise, Nursî'nin Parvus Efendi tarafından "parlatıldığı" fikrindedir:

> *"[...] Yoldaş Parvus'un yanına, geceleri Gülhane Parkı'nda yatan, gündüzleri de Ayasofya ve Sultanahmet'te dilenen "Said-i Kürdî" isimli bir Kürtü getirirler. Kendisi dinî konularla "kulaktan dolma" ilgilidir. Yoldaş Parvus bu dilenciyi kısa zamanda "derviş kılığına" sokar, biraz tasavvuf, biraz da israiliyat öğretilerek Karl Marx'ın görüşlerine mistik bir hava verilerek "risale-broşür" adıyla piyasaya çıkartılır. Günümüzde ise bu risalelerin adı "Nur Risalesi"dir. Dilenci Said-i Kürdî Parvus tarafından piyasaya çıkarıldıktan sonra bir anda şöhrete de kavuşturulmuştur."*[80]

Bu bağlamda Atsız'ın çokça tartışılan bir polemiğine de değinmek gerekiyor. Osmaniye İmam-Hatip Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni Hasan Bağcı'nın, Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti tarafından yayınlanan, *İslâmın İlk Emri: Oku*[81] adındaki dergide çıkan "Bunları Biliyor musunuz?" adlı yazısının bir fıkrasında Türkçülük ve Ziya Gökalp hakkında kaleme aldığı şu satırlar, Atsız'ın karşılık vermesine sebep olacaktı: "Oldukça cins bir fikir adamı olarak yaratıldıktan sonra dünyalar arası büyük muhasebede ölüm dönemecini kıvrılamayan ve inkâr uçurumuna yuvarlanan Ziya Gökalp'in, İslâm'ın içinden değil, sadece İslâm'ın yerini almak üzere icad ettiği 'Türkçülük' yolunda ne büyük bir Yahudi himayesi göreceğinden veya Yahudilere ne zengin bir istismar sahası açtığından gâfil bulunduğunu..."[82] Atsız'ın cevabı sert oldu. Ona göre, Türkçülüğü Gökalp icat etmemişti. O, fikrin adını koymuş ve kendi çağına göre sistemleştirmişti. Ayrıca Gökalp, Türkçülüğü İslâmiyet'in önüne geçirmeye değil, Türklük, İslâmlık ve Batı medeniyetini sentezleyerek ileri bir

---

79 Kenan Dikici, "Bu Nasıl Millîyetçilik?...", *Ötüken*, Sayı: 54, Cilt: V, Haziran 1968, s. 11.

80 Attilâ Demirâl, "Osmanlı Komünistleri ve Parvus'un Ümmeti," *Ötüken*, Sayı: 88, Cilt: VIII, Nisan 1971, s. 12.

81 Bu dergi *Orkun* (1962-1964)'da okunması tavsiye edilen dergilerdendir. Dergi, meselâ bir yerde şu şekilde tanıtılmaktadır: "Oku: Müslümanların dergisi. Şer kuvvetlerin sık sık hücumuna maruz kalır. İmanlı ve Müslüman gençler tarafından çıkarılır. Vurdukça kuvvetlenir, saldırdıkça yayılır. Allah, yolunda yürüyenleri muvaffak eyler." Bkz. "Bunları Okuyun ve Okutun", *Orkun* (1962-1964), Sayı: 9, Cilt: I, Ekim 1962, s. 48.

82 Hasan Bağcı, "Bunları Biliyor musunuz?", *İslâmın İlk Emri: Oku*, Sayı: 93, Cilt: IX, Kasım 1969, s. 21.

Türkiye yaratmaya çalışmıştı.[83] Bunların dışında Atsız, Bağcı'ya birkaç da soru soruyordu. Evvelâ, Hasan Bağcı, Gökalp ölüm dönemecini kıvrılırken onun yanında mıydı? Gökalp, Türkçülük yolunda nasıl bir Yahudi himayesi görmüştü? Yahudiler Türkçülüğü ne şekilde istismar etmişlerdi?[84] Son sorusu üzerinde özellikle duruyordu Atsız. Gökalp'ın bir Yahudi olan Durkheim'dan bazı fikirler almış olması onun Yahudiler tarafından "istismar" edildiği anlamına gelmezdi. Zira peygamberler de kendilerinden önce gelen peygamberlerden bazı unsurlar almışlardı. Moiz Kohen veya Halide Edip Adıvar'ın "Turan" başlıklı kitaplar yayınlamaları da Bağcı'nın sözlerini kanıtlayamazdı. Her büyük fikir adamı başka din veya mezhepten insanları çevresine toplayabilirdi. Yani, Türkçülüğün Yahudiler tarafından "istismar" edildiği iddiası "Hasan Bağcı'nın hayalhanesinde ortaya çıkmış tekerlemeler"di.[85] Ayrıca ümmetçilerin Türkçülüğe "tahammül" edemediklerine inanıyordu. Onların, tıpkı komünistler gibi soy ve kültür bakımından birbirine benzemeyen milletleri tek çatı altında toplamaya çalıştıklarını söyleyen Atsız, meseleye bu açıdan bakıldığında ümmetçileri "yeşil Komünistler" olarak niteleyen bir mebusa da katıldığını belirtiyordu.[86] Atsız'ın bu yazısından bir sayı sonra başka bir Türkçü, Gökçeoğlu Yavuz Yücel de Bağcı'ya cevaben bir yazı yayınladı. O da, tıpkı Atsız gibi, Türkçülüğün Gökalp tarafından icat edilmediğini, Gökalp'ın İslâm'ı inkâr etmediğini yazıyordu. Türkçülük, Yahudiler tarafından himaye de edilmemişti. Bilakis Türkçülüğün en büyük "düşmanları" hep Yahudiler arasından çıkmıştı. Bir Yahudi, Türkçülüğü "istismara" kalksa bile sırf buna bakarak Türkçülük suçlanamazdı, tıpkı Yahudi dönmeleri tarafından tasavvuf adı altında İslâm'a sokulan felsefî görüşlere bakılarak İslâmiyet'e sırt çevrilemeyeceği gibi.[87] Yücel'in yazısından bir ay sonra ise Hasan Bağcı'nın cevabı geldi.

Bağcı'nın cevabı derginin üç sayısına yayılmıştı. Birinci bölümde dolaylı yoldan Atsız'a sıfatlar takılıyordu: "küfür yobazı", "fikir hokkabazı",

---

[83] Atsız, "Türkçülüğe Karşı Yobazlık", *Ötüken*, Sayı: 75, Cilt: VII, Mart 1970, s. 4.

[84] Atsız, *a.g.m.*, s. 4.

[85] Atsız, *a.g.m.*, s. 4-5.

[86] Atsız, *a.g.m.*, s. 5.

[87] Gökçeoğlu Yavuz Yücel, "Yahudi Sömürücülüğü", *Ötüken*, Sayı: 76, Cilt: VII, Nisan 1970, s. 9. Yazarın Hasan Bağcı'nın cevabından sonra neşrettiği makalesi için bkz. "İslâmda Kardeşlik, Vatan ve Millet Anlayışı", *Ötüken*, Sayı: 88, Cilt: VIII, Nisan 1971, s. 5-6.

"kalemşör", "yarım münevver" vs. Bölümün sonunda Bağcı, Atsız'ın yazısının birçok hatayla dolu olduğunu ve bunların hepsini düzeltmenin "bir ortaokul talebesinin kompozisyonunu düzeltmeye benzeyeceğini" söylüyordu.[88] İkinci bölümde Atsız'ın verdiği örnekler inceleniyordu. Atsız, eskiden Türk toplumunda taassubun olmadığını; Fatih'in kendi resmini yaptırdığını, II. Murat'ın şarap içtiğini ve buna karşın hiç kimsenin onların Müslümanlığını sorgulamadığını, zira onların şarap içmesiyle dine zarar gelmediğini ve Müslümanlığın kuvvetinin eksilmediğini söylemişti.[89] Bağcı ise, Allah'ın yasakladığı fiilleri gerçekleştiren ister Fatih ister II. Murat olsun, "ilâhî emirlere karşı suç işleyen bir mahkûm sıfatiyle" ilâhî mahkemede yargılanacaklarını söylüyordu. Fakat bu suçlar onları "kâfir" değil "fâsık" durumuna düşürürdü. Bu da onların "kâmil birer mümin" olmalarına engeldi. Bağcı'ya göre Atsız, bu günahları işleyenlerin Müslümanlıklarına toz kondurulamayacağı gibi bir "fetva" vermekle "cahil cesareti" sergilemişti.[90] Bağcı, Atsız'ın kullandığı "mutaassıp" kelimesini de eleştiriyordu. Ona göre bu kelime "fanatik" kelimesinin karşılığıydı ve başkalarının inançlarına tecavüz eden kimse anlamına gelirdi. Oysa Müslümanlar, etraflarına saldırmaktan "münezzeh"ti. O, asıl mutaassıbın Atsız olduğunu söylüyor ve Atsız'ın aslında bütün Müslümanlara saldırdığını iddia ediyordu: "Etrafa saldırmayı bir hayat metaı sayan ve böylece âdetâ tufeylî olarak geçinen insanlar, dâimâ başkalarını da kendileri gibi zannederek hükme varırlar. Bizim şahsımızda bütün Müslümanlara bu şekilde saldırıda bulunan Atsız'a tek tavsiyemiz var: Lûtfen Müslümanın kim olduğunu ciddî olarak araştırıp öğrensinler!.."[91] Bağcı, cevabının son bölümünde ise Atsız'ın kendisini yanlış anladığını söylüyordu. Atsız, kendisinin Türkçülüğe Yahudi patenti yakıştırdığı zannına kapılmıştı ve mazur görülmeliydi. Zira "Atsız yaşlıydı". Yazar, son olarak Necip Fazıl Kısakürek'ten bir alıntıyla cevabını sonlandırıyordu. Bu alıntıda Kısakürek, Gökalp'ın Yahudilerden yardım gördüğünü söylüyor ve Süleyman Nazif'ten alıntıyla birçok Türkçünün Türk olmadığını iddia ediyordu.[92]

Atsız, birkaç ay sonraki cevabında Bağcı'ya sorduğu soruların hiçbirinin

---

88 Hasan Bağcı, "İslâma Karşı Yobazlık", *İslâmın İlk Emri: Oku*, Sayı: 99, Cilt: X, Mayıs 1970, s. 19.

89 Atsız, *a.g.m.*, s. 3.

90 Hasan Bağcı, "İslâma Karşı Yobazlık II", *İslâmın İlk Emri: Oku*, Sayı: 100, Cilt: X, Haziran 1970, s. 12.

91 Hasan Bağcı, *a.g.m.*, s. 12.

92 Hasan Bağcı, "İslâma Karşı Yobazlık III", *İslâmın İlk Emri: Oku*, Sayı: 101, Cilt: X, Ağustos 1970, s. 19.

cevabını alamadığını, yalnız "küfür ve hakaretle" karşılık gördüğünü yazıyordu. Fakat bunlardan daha önemli olanı Atsız'ın din ile ilgili yazdıklarıydı, ki bunlar yıllarca Atsız'ın aleyhinde kullanılacaktı. O, insanlığın Âdem ile Havva'dan türemediğine, Nuh Tufanı'nın bir "Sümer masalı" olduğuna inanmaktadır.[93] Ayrıca Kur'an'ın, "Muhammed'in kendi sözleri" olduğunu söylüyordu. Şöyle demektedir Atsız:

> *"Tanrı İnsan idraki dışındadır. Kur'an, Muhammed'in talimatıdır. Bunun birçok delilleri vardır. Bir tanesi birçok yerinde aya, güneşe, fecre, atların köpüren ağızlarına yemin ve and verilmesidir. Yemini kim eder? İnsan eder ve kendisinden daha üstün bir varlığın adına eder. Tanrı yemin eder mi? Tanrı'dan daha üstün bir varlık olmadığına göre kendi yarattığı aya, güneşe neden yemin etsin? Görülüyor ki bu yeminler Muhammed'in gönlünden ve beyninden doğmadır ve hatta Araplar arasında İslâmiyetten önceki zamanların usul ve âdâbınca edilmektedir. Kur'an "âlemlerin sahibi olan Tanrı'ya hamdederim" diye başlamaktadır. Belli ki bu söz de Muhammedindir. Çünkü Tanrı, kendi kendisine hamdetmez."*[94]

Atsız'ın bu sözleri birçok tartışmayı beraberinde getirmiş, Onun "dinsiz" olduğu iddia edilmiştir.[95] Biz burada onun hangi dine mensup olduğu veya dinsiz olup olmadığı hakkında bir hükme varmayacağız elbette. Fakat dikkat çekmek istediğimiz başka bir yer var: Atsız'ı böyle düşünmeye sevk eden âmil nedir? Atsız bu fikre nasıl ulaşmıştır? Atsız, "Kur'an Muhammed'in talimatıdır", derken bunu nasıl bir fikrî zemine oturtmaktadır? Aslında aynı makalede, bu sözlerin biraz gerisinde, neden böyle düşündüğünün izlerini görmek mümkündür. Sanırım böylece onun neden bu şekilde düşündüğü daha açık bir şekilde görülecektir.

> *"Bugünün din bilginleri artık dini başka türlü açıklıyor ve Tanrı'nın bazı kimselerin yani peygamberlerin gönlüne vahiy yoluyla ilhamlarda bulunduğunu kabul ediyorlar. Din kitaplarındaki tarihî ve ilmî yanlışları da ilham alanın insan olmasıyla tevil ediyorlar. Zaten böyle olmasaydı din kitapları insanlığın sonuna kadar değişmeyecek hakikatlerle dolu olur, insanlığın geleceğini ve geleceğindeki tehlikeleri açıklar ve zararı nisbeten az olan alkol haram edilirken ondan on kat tehlikeli olan tütün ve hele eroin hakkında sükût*

---

[93] Atsız, "Yobazlık Bir Fikir Müstehâsesidir", *Ötüken*, Sayı: 83, Cilt: VII, Kasım 1970, s. 3.

[94] Atsız, *a.g.m.*, s. 6.

[95] bkz. "Ülkücülerin Atsız'a Cevabı", *İslâmın İlk Emri: Oku*, Sayı: 107, Cilt: X, Şubat 1971, s. 10.

edilmezdi. Tanrı günün birinde insanların tütünü ve eroini bulup kullanacaklarını, bunun büyük bir felâket olduğunu bilmiyor muydu? Milyarlarca yıl sonraki kıyamet haber verildi de neden birkaç yüzyıl sonraki zehirlerden söz edilmedi? Çünkü din ilâhî ilhamla olsa bile sosyal bir müessesedir ve her peygamber de nihayet kendi bilgisi ve görgüsü kadar düzen ve yasak koymuştur." [96]

Atsız'ın tezinde, tabiî ki ona göre, mantıkî bir tutarsızlık olmadığı görülüyor. Zira Atsız, peygamberlerin de bir insan olduğuna inanıyordu. Tanrı onlara vahiy yoluyla ilham vermişti. Fakat dinlerin kesin hükümlerini peygamberlerin bilgi ve görgüleri meydana getirmişti. Ayrıca, o İslâmiyet'i tamamen millî veçheden değerlendiriyordu. Onun için İslâm, belki de, Arap kültüründen doğmuş, sosyal bir müesseseydi. Onların millî varlıklarının devamını sağlamak için ortaya koydukları bir araçtı. Onlara mahsustu. Hâl böyleyken Atsız'ın İslâmiyet'i ve onunla ilgili her şeyi de bu şekilde değerlendirmesini olağan karşılamak gerekir. Görüldüğü üzere Türkçüler, tıpkı İslâmcılık veya komünizm gibi Nurculuğu da Türklük açısından ele alıyor ve ona karşı çıkışlarını bu temele dayandırıyorlardı. İslâm'ın özünden ayrılan veya onu siyasî emeller için kullanan hangi fikir olursa olsun karşı çıkıyorlardı. Aslında karşı çıkışlarının sebebi, bu fikirlerin İslâm'a değil, Türklüğe "zararlı" oluşlarıydı ve temel çıkış noktalarından biri Nejdet Sançar'ın şu cümleleriydi: "[...] ne Sosyalizm örtülü Komünizm, ne de din maskeli nurculuk... Türk için Türkçülük ve Müslümanlık yeter."[97]

Laik bir fikir olarak ortaya çıkan ve gelişen Türkçülük için İslâmiyet iki cepheden incelenmesi gereken bir konudur: Din olarak İslâm, ideoloji olarak İslâm. Türkçüler İslâm'ı bir din olarak ele alırken onu genel itibariyle sosyolojik bir zeminde incelemekte ve millîlik derecesine göre değerlendirmektedirler. İslâm, millî olduğu, Türkleştiği nispette kıymetlidir. Türk hayatına, Türk kültürüne, Türk tarihine, kısaca Türklüğe "tahakküm" etmeyen bir İslâm'a hiçbir Türkçü karşı değildir. Türkçüler için İslâm'ın bir ideoloji olarak kullanılması ise kabul edilemezdi. Türklüğün yegâne fikrinin Türkçülük olması gerektiğine inanan Türkçüler, tamamen vicdanlarda kalması gereken bir olgu olan İslâm'ın siyasîleşmesinin Türklüğe faydadan çok "zarar" getireceğine inanmaktaydılar.

Ötüken'in sayfalarını işgal eden meselelerin en önemlilerinden bir diğeri de Alparslan Türkeş ve partisiydi. Atsız ile Türkeş'in tanışıklıkları

---

[96] Atsız, *a.g.m.*, s. 5.

[97] A. Okçuoğlu [Nejdet Sançar], "Nurculuk ve Komünizm," s. 9.

1930'lara dayanıyordu. Sonraki yıllarda da çeşitli şekillerde ikilinin yolları kesişecekti. 1960 İhtilâli ise, tam anlamıyla bir dönüm noktası olacaktı. İhtilâli gerçekleştiren subaylar arasında Türkeş'in de bulunuyor olması birçok Türkçüyü heyecanlandırmıştı. Öyle ki Atsız, Türkeş için "artık bayraktar o" diyecekti.[98] Gerçekten de ilerleyen yıllar Atsız'ı haklı çıkardı. Türkeş, ihtilâlden sonra Türkiye'den ayrılmak zorunda kalacak, döndüğünde siyasete atılmasıyla Türkçülüğün tarihinde yeni seyir başlayacaktı. Önce CKMP'ye üye oldu, ardından da partinin başkanlığına seçildi. Böylece o, Türkçülerin nazarında bir "kurtarıcı bozkurt", "başbuğ", "önder" haline geldi. Türkçülerin, Türkeş'e gösterdikleri teveccühün sebebini anlamak çok da zor değildir. Türkeş, Türkçülere "iktidar olma ümidini" vermişti. Bu bağlamda, 1965 yılında yapılan seçimler bu teveccühün açık bir göstergesi oldu. Atsız dahi Türkeş'e oy istiyordu.[99]

1969 yılında CKMP'nin meşhur kurultayı gerçekleşti ve partinin ismi Milliyetçi Hareket Partisi'ne dönüştü. Uzun yıllar, bu değişikliğin ve kurultayda meydana gelen bazı olayların Türkçüler ile partililerin arasının açılmasına sebep olduğu iddia edilmiş olsa da gerçek bundan epey farklıdır. Zira *Ötüken*, Türkeş ve partisi hakkında olumlu yazılar yayımlamaya devam etmiştir. Şubat 1969 kurultayından birkaç ay sonra *Ötüken*'de Türkeş'in bir biyografisi yayımlanmıştır. "Yaşayan Türk Milliyetçileri" üst başlığıyla yayımlanan biyografi Türkeş'e yönelik övgülerle doluydu. Biyografide onun "çok iyi bir asker, cesur, çalışkan, zeki, aydın ve kültürlü bir kişilik" olduğu yazıyordu. Fakat hepsinden önce onun bir "Türkçü" olduğu vurgulanmaktaydı. O daha lise talebesiyken Türkçülükle ilgili kitaplar okumuş, sırf Türkçü olduğu için birçok "haksızlığa" uğramıştı.[100] Aşağı yukarı bir sene sonra da Türkçülerin Türkeş'e bakışları değişmeyecekti. Üstelik partisine de onu baktıkları gözle bakıyorlar, MHP'yi ve Türkeş'i

---

[98] Erk Yurtsever, "Atsız'ı mı Sordunuz?", *Türkçülerin Kaleminden Atsız*, Haz. Refet Körüklü ve Cengiz Yavan, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000, s. 95. Atsız'ın "Bayraktar" kelimesini kullanması mühimdir. Erk Yurtsever, Atsız'la ilgili hatırasını naklettiği yere şu bir dörtlüğünü de eklemiştir:
"Buyruk verir artık sanırım bizlere Başbuğ
Altay doruğundan yüce Bozkurt ulur artık
Orkun'da otağlar kurulur kaldırır tuğ
Kök Teñri bağışlarsa bodun kurtulur artık."

[99] *Atsız'ın Mektupları*, s. 85.

[100] Nejdet Sançar, "Yaşayan Türk Milliyetçileri: Alparslan Türkeş", *Ötüken*, Sayı: 69, Cilt: VI, Eylül 1969, s. 9.

şöyle tanımlıyorlardı: "[...] Tek Türkçü parti olan Milliyetçi Hareket Partisi Başkanı Alparslan Türkeş..."[101]

Ötüken'de, 1969 kurultayından önce olduğu gibi sonra da Türkeş'e atfedilen veya ona seslenen şiirler görmek mümkündü. Meselâ Ahmet Bican Ercilasun tarafından kaleme alınan şiirin başlığı "Alpaslan Türkeş'e" idi ve Ercilasun şiirinin bir dizesinde "Türklüğün tâcıdır yüce Başbuğlar" diyordu.[102] Alâattin Gültop'un şiiri ise Türkeş'e adanmıştı: "Başbuğlar ender gelir, Kalblere ateş verir, Önünde dağ, taş erir, mânialar kül olur."[103] "Dertlioğlan" müstear ismiyle yazan şair de hemen birkaç sayfa sonra "İşte Başbuğ gösterdi iz" diyerek yine Türkeş'i işaret ediyordu.[104] İmamoğlu Hikmet Okuyar da benzer dizeler kaleme almıştı. Şiirinde "Önünde Alparslan yüce Başbuğ'u" ve "Başbuğumun emri yeni bir akın" dizeleri geçiyordu.[105] "Ötüken Bozkurt" müstear isimli şairin şiiri Türkeş'le alâkalı değildi, fakat bir dizesi oldukça dikkat çekiciydi. Bu dize, MHP'nin kullandığı ve Türkçüler tarafından eleştirilen "Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman" sloganını andırıyordu. Şöyle diyordu şair: "Tanrıdağ'ın ateşi, Hira dağının nuru! Bunlar bizde oldukça yıkılır Çin'in suru!"[106]

Türkçüler, Türkeş'in Türkçülüğünü ön plana çıkarırken Türkeş de partisinin ideolojik zeminini oluşturan köklerle bağlarını muhafaza ediyordu. Sançar tarafından biyografisinin yayınlamasından önce ve Şubat 1969 kurultayının peşinden Türkçüler Derneği Genel Merkezi tarafından

---

101 "Ötüken'den Haberler", *Ötüken*, Sayı: 84, Cilt: VII, Aralık 1970, s. 13.

102 Er Cılasın [Ahmet Bican Ercilasun], "Alpaslan Türkeş'e" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 79, Cilt: VII, Temmuz 1970, s. 14.

103 Alâattin Gültop, "Rüzgâr Yavaştan Başlar" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 80, Cilt: VII, Ağustos 1970, s. 6. Türkeş'e ithaf edilen başka bir şiir için bkz. Metin Fehmi Bekâroğlu, "Biz Olacağız" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 98, Cilt: IX, Şubat 1972, s. 9.

104 Dertlioğlan, "Dilek" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 80, Cilt: VII, Ağustos 1970, s. 10.

105 İmamoğlu Hikmet Okuyar, "Bozkurtlar" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 100, Cilt: IX, Nisan 1972, s. 15.

106 Ötüken Bozkurt, "Türkistan" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 102, Cilt: IX, Haziran 1972, s. 12. Burada dikkat edilmesi gereken iki konu daha var. İlki, *Ötüken*'de yayınlanan hemen her yazının Atsız'ın kontrolünden geçtiğidir. İkincisi, bu şiir bazı MHP'lilerin Türkçüler Derneği'nden ihracından çok kısa bir süre önce yayınlanmıştır. İhraç haberleri hemen iki sayı sonra okurlara duyurulmuştur.

1930'lara dayanıyordu. Sonraki yıllarda da çeşitli şekillerde ikilinin yolları kesişecekti. 1960 İhtilâli ise, tam anlamıyla bir dönüm noktası olacaktı. İhtilâli gerçekleştiren subaylar arasında Türkeş'in de bulunuyor olması birçok Türkçüyü heyecanlandırmıştı. Öyle ki Atsız, Türkeş için "artık bayraktar o" diyecekti.[98] Gerçekten de ilerleyen yıllar Atsız'ı haklı çıkardı. Türkeş, ihtilâlden sonra Türkiye'den ayrılmak zorunda kalacak, döndüğünde siyasete atılmasıyla Türkçülüğün tarihinde yeni seyir başlayacaktı. Önce CKMP'ye üye oldu, ardından da partinin başkanlığına seçildi. Böylece o, Türkçülerin nazarında bir "kurtarıcı bozkurt", "başbuğ", "önder" haline geldi. Türkçülerin, Türkeş'e gösterdikleri teveccühün sebebini anlamak çok da zor değildir. Türkeş, Türkçülere "iktidar olma ümidini" vermişti. Bu bağlamda, 1965 yılında yapılan seçimler bu teveccühün açık bir göstergesi oldu. Atsız dahi Türkeş'e oy istiyordu.[99]

1969 yılında CKMP'nin meşhur kurultayı gerçekleşti ve partinin ismi Milliyetçi Hareket Partisi'ne dönüştü. Uzun yıllar, bu değişikliğin ve kurultayda meydana gelen bazı olayların Türkçüler ile partililerin arasının açılmasına sebep olduğu iddia edilmiş olsa da gerçek bundan epey farklıdır. Zira *Ötüken*, Türkeş ve partisi hakkında olumlu yazılar yayımlamaya devam etmiştir. Şubat 1969 kurultayından birkaç ay sonra *Ötüken*'de Türkeş'in bir biyografisi yayımlanmıştır. "Yaşayan Türk Milliyetçileri" üst başlığıyla yayımlanan biyografi Türkeş'e yönelik övgülerle doluydu. Biyografide onun "çok iyi bir asker, cesur, çalışkan, zeki, aydın ve kültürlü bir kişilik" olduğu yazıyordu. Fakat hepsinden önce onun bir "Türkçü" olduğu vurgulanmaktaydı. O daha lise talebesiyken Türkçülükle ilgili kitaplar okumuş, sırf Türkçü olduğu için birçok "haksızlığa" uğramıştı.[100] Aşağı yukarı bir sene sonra da Türkçülerin Türkeş'e bakışları değişmeyecekti. Üstelik partisine de onu baktıkları gözle bakıyorlar, MHP'yi ve Türkeş'i

---

[98] Erk Yurtsever, "Atsız'ı mı Sordunuz?", *Türkçülerin Kaleminden Atsız*, Haz. Refet Körüklü ve Cengiz Yavan, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000, s. 95. Atsız'ın "Bayraktar" kelimesini kullanması mühimdir. Erk Yurtsever, Atsız'la ilgili hatırasını naklettiği yere şu bir dörtlüğünü de eklemiştir:
"Buyruk verir artık sanırım bizlere Başbuğ
Altay doruğundan yüce Bozkurt ulur artık
Orkun'da otağlar kurulur kaldırır tuğ
Kök Teñri bağışlarsa bodun kurtulur artık."

[99] *Atsız'ın Mektupları*, s. 85.

[100] Nejdet Sançar, "Yaşayan Türk Milliyetçileri: Alparslan Türkeş", *Ötüken*, Sayı: 69, Cilt: VI, Eylül 1969, s. 9.

şöyle tanımlıyorlardı: "[...] Tek Türkçü parti olan Milliyetçi Hareket Partisi Başkanı Alparslan Türkeş..."[101]

Ötüken'de, 1969 kurultayından önce olduğu gibi sonra da Türkeş'e atfedilen veya ona seslenen şiirler görmek mümkündü. Meselâ Ahmet Bican Ercilasun tarafından kaleme alınan şiirin başlığı "Alpaslan Türkeş'e" idi ve Ercilasun şiirinin bir dizesinde "Türklüğün tâcıdır yüce Başbuğlar" diyordu.[102] Alâattin Gültop'un şiiri ise Türkeş'e adanmıştı: "Başbuğlar ender gelir, Kalblere ateş verir, Önünde dağ, taş erir, mânialar kül olur."[103] "Dertlioğlan" müstear ismiyle yazan şair de hemen birkaç sayfa sonra "İşte Başbuğ gösterdi iz" diyerek yine Türkeş'i işaret ediyordu.[104] İmamoğlu Hikmet Okuyar da benzer dizeler kaleme almıştı. Şiirinde "Önünde Alparslan yüce Başbuğ'u" ve "Başbuğumun emri yeni bir akın" dizeleri geçiyordu.[105] "Ötüken Bozkurt" müstear isimli şairin şiiri Türkeş'le alâkalı değildi, fakat bir dizesi oldukça dikkat çekiciydi. Bu dize, MHP'nin kullandığı ve Türkçüler tarafından eleştirilen "Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman" sloganını andırıyordu. Şöyle diyordu şair: "Tanrıdağ'ın ateşi, Hira dağının nuru! Bunlar bizde oldukça yıkılır Çin'in suru!"[106]

Türkçüler, Türkeş'in Türkçülüğünü ön plana çıkarırken Türkeş de partisinin ideolojik zeminini oluşturan köklerle bağlarını muhafaza ediyordu. Sançar tarafından biyografisinin yayınlamasından önce ve Şubat 1969 kurultayının peşinden Türkçüler Derneği Genel Merkezi tarafından

---

101 "Ötüken'den Haberler", *Ötüken*, Sayı: 84, Cilt: VII, Aralık 1970, s. 13.

102 Er Cılasın [Ahmet Bican Ercilasun], "Alpaslan Türkeş'e" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 79, Cilt: VII, Temmuz 1970, s. 14.

103 Alâattin Gültop, "Rüzgâr Yavaştan Başlar" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 80, Cilt: VII, Ağustos 1970, s. 6. Türkeş'e ithaf edilen başka bir şiir için bkz. Metin Fehmi Bekâroğlu, "Biz Olacağız" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 98, Cilt: IX, Şubat 1972, s. 9.

104 Dertlioğlan, "Dilek" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 80, Cilt: VII, Ağustos 1970, s. 10.

105 İmamoğlu Hikmet Okuyar, "Bozkurtlar" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 100, Cilt: IX, Nisan 1972, s. 15.

106 Ötüken Bozkurt, "Türkistan" [Şiir], *Ötüken*, Sayı: 102, Cilt: IX, Haziran 1972, s. 12. Burada dikkat edilmesi gereken iki konu daha var. İlki, *Ötüken*'de yayınlanan hemen her yazının Atsız'ın kontrolünden geçtiğidir. İkincisi, bu şiir bazı MHP'lilerin Türkçüler Derneği'nden ihracından çok kısa bir süre önce yayınlanmıştır. İhraç haberleri hemen iki sayı sonra okurlara duyurulmuştur.

26 Mart 1969'da düzenlenen Bozkurt Gecesi'ne şeref misafiri olarak katılmış, salona girerken "başbuğ" sloganıyla karşılanmıştı.[107] Aynı yılın 3 Mayıs anmasında da onu görmek mümkündü. Yine, Türkçüler Derneği tarafından tertip edildiğini tahmin ettiğimiz, Ankara'da gerçekleştirilen bu anma toplantısında Türkeş de bir konuşma yaptı. "Türkçülüğün Hedefleri" adlı konuşmasında, "esir Türkler davası", Turancılık ve iktisadî kalkınma meselelerinde fikir beyan etmişti.[108] Türkeş, partisinin 16. kuruluş yıldönümü münasebetiyle yayınladığı bildiride de partisinin milliyetçiliği ve Türkçülüğü ilk defa bir siyasî aksiyon haline getirdiğini söylemiş ve eklemişti: "Türk töresini ve Türk Milletinin tarihini temel yaparak ortaya konmuş olan Dokuz-Işık Millî Doktrinimiz Türkçülük ülküsünün kanatlanmış bayrağıdır."[109]

Türkçüleri, her ne kadar Türkeş ve partisi ile yakın ilişkilerde bulunuyor olsalar da, rahatsız eden hususlar da vardı. Bunlar, bazı durumlarda açığa çıkıyor ve bir kısım Türkçüler, açık veya örtülü bir şekilde, Türkçülüğün girdiği yeni kalıbın "zararlı" olduğunu dile getiriyorlardı. Bu rahatsızlığın ilk örneğini yine Atsız'da, Almanya seyahatini esprili bir dille anlattığı gezi hatıralarında, görmek mümkün oldu. Hatıralarının Türkiye'ye döndükten sonraki günlerini anlattığı kısmında, partilerin radyo konuşmalarını dinleyen Atsız, MHP adına konuşanlardan biri olan MHP Genel İdare Kurulu üyelerinden Ahmet Er'in konuşmasını eleştiriyordu. Er, Türk milletine seslendiği bu konuşmasında, "seni Türklük gurur ve şuuru ile İslâm ahlâk ve faziletine; cihan tekniğine ve Türk-İslâm medeniyetine çağırıyorum" diyordu. Bu yeni düzenin ismi, "Muhammedî Düzen"di.[110]

---

[107] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 65, Cilt: VI, Mayıs 1969, s. 15. Gece münasebetiyle çıkarılan tek sayılık dergide Türkeş'in de bir yazısı bulunmaktadır. Türk Milleti'nin yükselmesini sağlayacak güç kaynaklarının sıralandığı bu yazıda birinci sıra "Milliyetçilik ve Türkçülük"tür. Türkçülüğü sırasıyla İslâmiyet ve toplumsal beraberlik takip etmektedir. Türkeş'in yazının son kısmı ise şöyledir: "Dünkü Ergenekon settinden geçerken önümüzde bir Bozkurt vardı. Bugün, Türklük için en iyiyi, en güzeli her ne pahasına olursa olsun elde etmek mücadelesine binlerde Bozkurt olarak yürümekteyiz. Yarın ise hür ve mes'ut ufuklara doğru milyonlarca Bozkurt olarak koşacağız. Tanrı Türkü Korusun!" Bkz. Alparslan Türkeş, "Türk Milletinin Kutsal Güç Kaynakları," *Bozkurt*, Sayı: 1, Cilt: I, 21 Mart 1969, s. 5.

[108] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 66, Cilt: VI, Haziran 1969, s. 15.

[109] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 75, Cilt: VII, Mart 1970, s. 16.

[110] "Getireceğimiz Düzen," *Devlet*, Sayı: 27, Cilt: I, 6 Ekim 1969, s. 9.

Atsız ise Ahmet Er'in bu konuşmasının MHP'ye oy kaybettireceğini düşünüyor, esprili ve biraz da alaycı bir üslûpla onu eleştiriyordu.[111]

MHP idarecilerinin oy toplayabilecekleri kitleyi genişletmek adına yaptıkları bu tür hamleler ve giriştikleri söylem değişikliği partilerine Türkçülerin pek de hoşlanmadıkları profilde insanların katılmalarına yol açacaktı. Attilâ Demiral bu tip insanları "ümmetçi" ve "Nurcu" olarak tanımlıyordu. Bu gruplar senelerce eleman yetiştirmişler ve bu elemanları çeşitli devlet kurumlarına yerleştirmişlerdi. Bunların bazıları da MHP saflarına "sızmış" ve 1973 seçimlerinde MHP'ye içeriden "zarar" vermek için "Truva atı" misâli beklemekteydiler. Hatta MHP'ye "sızanların" bazıları harekete geçmiş ve Türkçüler aleyhinde "iftira" kampanyaları yürütmeye başlamışlardı.[112] Demiral'ın bahsettiği bu kişilerin veya İslâmî tarafları daha belirgin olan kişilerin partinin etkin kademelerine kadar yükseldikleri tahmininde bulunmak çok da yanlış olmayacaktır. Öyle ki, bu kişiler Türkçüler ile MHP arasındaki ilişkiye bile etki edebilecek ve bu ilişkiyi sınırlandırabilecek bir tesire sahiplerdi. Atsız, çok kısa bir süre sonra yolladığı bir mektubunda buna değiniyor ve partide Türkçülere ve *Ötüken*'e düşman bazı "mutaassıp dindar" kişilerin olduğunu yazıyordu. Ona göre, bu yüzden Türkeş, toplayıcı bir rol üstlenmek mecburiyeti dolayısıyla ihtiyatlı davranıyordu. Aynı şekilde Türkçüler de Türkeş'le müttefik olduklarını açığa vurmuyorlardı.[113]

Demek ki, Türkçüler ile Türkeş ve partisi arasındaki bağların 1969 kurultayında koptuğu iddiası temelsizdi. Kurultayın ardından araya bir soğukluk girdiği kabul edilse bile işbirliğinin bir şekilde sürdüğü açıktı. İlişkinin tamamen kesildiğini iddia etmek ise neredeyse imkânsızdı. Bu, her iki tarafı da rahatsız eden durumların olmadığını göstermiyordu elbette.

---

[111] Atsız, "68. Vilâyete Seyahat," *Ötüken*, Sayı: 72, Cilt: VI, Aralık 1969, s. 14-15.

[112] Attilâ Demiral, "Osmanlı Komünistleri veya Parvus'ün Ümmeti", s. 11.

[113] Atsız'ın ifadeleri tam olarak şöyledir: "Yazılarınızdan MHP'ye ait olanları basamıyoruz. Albay istemiyor. Sebebi şu: MHP'de bize ve Ötüken'e muhalif, hattâ düşman olan bazı elemanlar var. Bunlar bunu vesile yaparak Albay aleyhinde propaganda yapıyorlar. O da parti lideri olmak dolayısıyla toplayıcı bir rol oynamak mecburiyetinden ötürü, bu hususta ihtiyatlı davranıyor." Bkz. *Atsız'ın Mektupları*, s. 141. Atsız başka bir mektubunda da şunları yazmaktadır: "Bir de dergimizin tamamen MHP ile aynı paralelde gözükmesinin sakıncaları var: Partinin müteassıp dindar unsurları bizden hoşlanmadıkları için bu yüzden dedikodu yapıyor ve Türkeş'in canını sıkıyorlar. Onun için biz de Türkeş'in müttefiki olduğumuzu açığa vurmuyoruz." Bkz. *a.g.e.*, s. 157.

Türkçüler, MHP'nin aldığı yeni şekli tasvip etmiyor, Türkçülüğün her ne için olursa olsun "esnetilmesini" doğru bulmuyorlardı. "Oy kaygısıyla" Türkçülüğün sınırlarını yeniden tespit etmeye çalışmak, onu yeniden tanımlamak, farklı fikrî gruplarla temasa geçmek, dinî söylemler kullanmak gibi hareketlerin Türkçülüğe faydadan çok "zarar" getireceğine inanıyorlardı. Fakat Türkçülerin Türkeş'in Türkçü olduğuna "imanları" neredeyse tamdı. MHP'deki bu değişimi, parti başkanının Türkçü olması hasebiyle ve parti ile Türkeş'i birbirlerinden ayrı bir şekilde kıymetlendirerek görmezden gelebiliyorlardı. MHP'liler ise Türkçülerin seküler bakış açılarından rahatsızlık duyuyorlardı belki de. Bilhassa *Ötüken*'de Atsız'ın din aleyhindeki yazılarının parti ve dolayısıyla da "ülkü" yolunda "zararlı" olduğu fikrindeydiler. Türkçülerin, Türkçülüğün "esnetilmemesi" hususundaki "tavizsiz" tutumları da MHP'liler için pek kabul edilebilir değildi. Zira onlar için, Türkçülüğün mevcut tanımı ve aslında bizzat "Türkçülük" kelimesi bile yeterince "ayrıştırıcıydı". Bunların yanına bir de Türkçülerin İslâm'a karşı oldukları algısı ile Türkçülerin İslâm öncesi Türk tarihi, kültürü ve ahlâkına yaptıkları yoğun atıflar ipleri gerginleştiriyordu. 1972'ye gelindiğinde, yeterince gerginleşen iplerin kopması için ufak bir hamle yetti ve Türkçülerle MHP'lilerin yolları ayrıldı.

Türkçüler Derneği Genel Merkezi, 3 Haziran 1972 günü yaptığı kurultayda bazı isimleri dernekten ihraç etti. Bazıları MHP ile bağlantılı olan bu isimler Sadi Somuncuoğlu, İbrahim Metin, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Mehmet Altınsoy ve Galip Erdem'di.[114] *Devlet*, Türkçüler Derneği'nin 3 Haziran 1972 tarihli kurultayından bir müddet sonra, 10 Temmuz 1972'deki sayısında "Tertiplere Dikkat!" başlıklı bir yazı yayınladı. Yazının bir yerinde Türkçüler Derneği, "güya Türkçüler Derneği" olarak niteleniyordu.[115] *Devlet*'in bu sayısının Atsız'ın eline geçmesi çok da uzun sürmeyecekti. O, bilhassa "güya Türkçüler Derneği" ve "ne idiği belirsiz, nereden emir aldıkları meçhul bir heyet" sözlerine çok sinirlenecekti. Fakat

[114] İlginçtir, Atsız'a yakınlığıyla bilinen ve Attilâ Demirâl tarafından çıkarılan *Son Kale* adlı dergi, bahsi geçen kişilerin "Türkçüler arasında bozgunculuk yaptıkları, Türkçülük ideolojisini şahsî ve politik emellerine âlet ettikleri için" ihraç edildiklerini yazmakta, aynı kişilerin MHP'den de ihraç edilmelerini istemektedir. Daha ilginç olan ise bu haber Türkeş'in bir sözüyle desteklenmektedir: "Aramızda hafiyeler var. Ajanlar var. Bunları bileceksiniz, tanıyacaksınız, tesbit edeceksiniz." Bkz. "Türkçüler Derneğinden Yapılan İhraçlar", *Son Kale*, Sayı: 9-10, Cilt: I, Mayıs-Haziran 1972, s. 3.

[115] Devlet, "Tertiplere Dikkat", *Devlet*, Sayı: 149, Cilt: IV, 10 Temmuz 1972, s. 2.

Türkeş'in bu sözleri gerçekten söyleyip söylemediğinden emin değildi. Yine de MHP ile bağların koptuğunu düşünüyor[116], "oyunun açık oynanacağını ve belli bir hattan sonra kendisinde hatır, gönül tanımak diye bir şey kalmadığından bu işin nerelere kadar varacağının kestirilemeyeceğini" söylüyordu.[117]

Artık kılıçlar çekilmişti. Her iki grup arasında tevil ve tadili mümkün olmayan sözler söylenecek, ilişkiler eskisi gibi olmayacaktı. Birçok yazarın 1969 kurultayında olduğundan bahsettiği ayrılık gerçekleşiyordu. Öyle ki, Türkçülüğün siyasetle ilişkisi Atsız tarafından yeniden şekillendirilecekti. Türkçüler Derneği'nin bildirilerinin yayınladığı sayıda Atsız'ın meşhur "Türkçülük ve Siyaset" başlık yazısı da yayınladı. Daha önce Türkçülüğün CKMP-MHP ile siyasîleştiğinin, CKMP-MHP'nin Türkçü bir parti olduğunun, Türkeş'in de Türkçü bir lider olduğunun yazıldığı sütunlarda artık tam aksi şeyler yazılıyor, "ülkü" ve "siyaset" birbirinden ayrılıyordu. "Türkçülük bir ülkü, siyaset ise iktidara geçme taktiğidir" diyordu Atsız. Ülküler değişmezdi, fakat siyaset her zaman değişebilirdi. Zira iktidara gelebilmek için oy kazanması gerekirdi. Bunun için de siyasîler "yalan" söyler, en aşırı "tavizleri" vermekten çekinmezlerdi. Türkçüler ise ancak "Türkçü karaktere sahip olan partileri" tutarlardı. "Türkçülükten taviz veren partiler" Türkçüler tarafından tutulamaz, savunulamazdı ve hiçbir parti Türkçülüğün mevcut tanımına göre Türkçü sayılamazdı. Türkçülük artık siyasî değildi. İleride Türkçü bir parti kurulur veya mevcut partilerden biri Türkçü parti haline gelirse Türkçülük siyasete girmiş olurdu. Bununla beraber, Türkçülüğün iktidar olması için illâ parti kurmasına ihtiyaç da yoktu. Türkçülük, beyinlere ve gönüllere şuurlu bir şekilde yerleşirse partisiz de iktidara gelebilirdi.[118] Atsız, bu makalesiyle açık açık Türkçü gençlerin MHP ile aralarına mesafe koymak istemiş, hatta partiden tamamen uzaklaşmalarını "tavsiye" etmişti. O, Türkçülüğün artık "siyasî" olmadığını, hiçbir partinin Türkçü sayılamayacağını söylese ve gençlerin de MHP'den ayrılmalarını istese de Türkçülüğün, geldiği nokta ve siyasetle ilişkisi değerlendirildiğinde, 1965 öncesinin, hele 1950'li yılların seviyesine dönmesi mümkün olmayacaktır. Çünkü MHP'nin "artık" Türkçü ol-

---

[116] *Atsız'ın Mektupları*, s. 84. Bu mektup, Atsız'ın mektuplarının her iki baskısında da 19 Temmuz 1965 tarihli olarak verilmiştir. Ancak yılı 1972 olsa gerektir.

[117] *Atsız'ın Mektupları*, s. 200.

[118] Atsız, "Türkçülük ve Siyaset", *Ötüken*, Sayı: 104, Cilt: IX, Ağustos 1972, s. 3. Atsız'ın bu yazıyı tamamladığı tarih 26 Temmuz 1972'dir.

madığını söyleyenler, çok kısa bir süre önce MHP'yi yere göğe sığdıramıyor ve Türkçülüğün "siyasî cephesi" olarak görüyorlardı. Genç Türkçülere iktidar olma umudu verilmişti. Türkçülük bir gün MHP "sayesinde" iktidar olabilirdi. Bütün bunlar, Atsız'ın kendi elleriyle MHP'ye yönlendirdiği gençlerin bir daha "geri" dönmelerinin önünde beliren "kocaman" engellerdi. Atsız ve çevresindeki Türkçüler, Türkçüler Derneği ile yeni bir atılım yaparak gençleri tekrar "saflarına çekme" denemeleri yaptılarsa da başarılı olamadılar. Zira dernek, bizzat aynı kişiler tarafından, siyasete ağırlık verileceği gerekçesiyle âtıl konuma getirilmişti. Üstelik dernek ve dernek bünyesinde gerçekleştirilebilecek faaliyetler "artık" gençleri tatmin edemezdi. Birçok genç "aksiyon" istiyor, iktidar olmak istiyordu ve bunu verebilecek olan Türkçüler Derneği değil, MHP idi.

Geçen zaman içinde iki taraf arasında "göndermeler", "suçlamalar", "dedikodular", "ithamlar" vs. devam ederken meydana gelen bir olay, iki taraf arasındaki husumeti adeta somutlaştıracak, pekiştirecek ve hatta araya "kan" girmesine yol açacaktır. Öyle ki bugün bile Türkçü-Ülkücü ayrışmasının en fazla tartışılan meselelerinden biri budur. Olay, Ali Balseven'in 28 Mayıs 1973 tarihinde öldürülmesidir. Bu olayın sonucunda hem Türkçü hem de ülkücü cenahtan çok şey söylenmiş ve yazılmıştır. Fakat bugün gelinen noktada iki tarafın da birbirini ikna edemediği açıktır.

Sonuç olarak Atsız ve çevresindeki Türkçülerle Türkeş ve CKMP-MHP'liler arasındaki ilişkinin dönemsel farklılıklar gösterdiği görülüyor. 1960 İhtilâli'nde Türkeş'in de bulunmasından memnun olan Türkçüler, Türkeş'in yeni bir siyasî figür olarak ortaya çıkmasını da sevinçle karşılamışlardı. Hatta buna destek de verdiler. Türkeş'in CKMP'ye girişi, bu partiye başkan oluşu Türkçülüğün yeni ve aslında büyük ölçüde yabancısı olduğu bir vadiye adım atmasına yol açtı. Böylece Türkçülük, Türkeş'le birlikte siyasîleşiyor, buna paralel olarak da dönüşüyordu. Çünkü siyasetin farklı dinamikleri vardı. Bu dinamiklere ayak uydurmak için Türkçülüğün kendisini "yenilemesi" gerekiyordu. Fakat bu durum Türkçülere göre, Türkçülüğün gittikçe "özünden" uzaklaşmasını da beraberinde getiriyordu. Nitekim bir "ülkü" ve "siyaset" çatışması yaşandı ve bir taraf "ülkü"yü tercih ederken diğer taraf ise "siyaset"i yeğledi. Aslında bu, iddia edilenin aksine, hemen 1969 kurultayında meydana gelmemişti. Kurultay, sadece fikir ayrılıklarının ilk nüvelerinin görüldüğü yerdi. Taraflar arasındaki işbirliği birkaç yıl daha devam etti. Türlü sebeplerle gerilen ipler 1972 yılında koptu ve bir daha geri dönülemedi. "Dava arkadaşlığı" ve "ülkü-daşlık" hukukuyla başlayan bu ilişki, gelinen son noktada neredeyse bir

düşmanlığa dönüştü. Öyle ki Türkeş, Atsız'ın cenazesine bile katılmadı.[119] Böylece Türkçülüğün siyasîleşme "denemesi" ve "macerası", iyi bir sonla bitmedi ve Türkçülük-siyaset ilişkisi uzun yıllar değişmeyecek bir seviyeye geriledi.

Ötüken'le alakalı temas edilmesi gereken belki de en önemli mesele Kürtler ve Kürtçülüktür. Zira Atsız'ın "Konuşmalar" ismiyle yayınlanan meşhur serisi çok önemli sonuçlar doğurmuştur. İlki Nisan 1967'de yayınlanmıştır. Burada Atsız, uzun yıllar aleyhinde kullanılacak olan ve hapse girmesine yol açacak sözleri sarf edecektir:

> *"Evet... Kürt kalmakta direnir, dört beş bin kelimelik o iptidaî dilleriyle konuşmak, yayın yapmak, devlet kurmak istiyorlarsa gidebilirler. Biz bu toprakları oluk gibi kan dökerek; Gürcüler'in, Ermeniler'in, Rumlar'ın kökünü kazıyarak aldık; yine oluk gibi kan dökerek Haçlılar'ın savaşçı şövalyelerine karşı savunduk. Kürtler 1839 yılına kadar askerlik bile yapmadılar. Viyana'dan Yemen'e kadar her yerde Türk ırkının kanı sebil gibi akarken onlar yaşadıkları dağlarda ve köylerde keçilerini güttüler ve fırsat buldukça hırsızlık ve yağmacılık ederek yaşadılar. İran'la yaptığımız savaşlara yardımcı diye geldikleri zaman da daima fırsat kolladılar ve Türk ordusunun yenildiği çarpışmalarda bu sefer İran'la birleşip onu vurmaktan geri kalmadılar. Birinci Cihan Savaşında bize topyekûn ihanet eden Ermeniler, yerleşik Türk halkını vahşi bir kırgınla bitirmeseydi ve dağlarda, sarp köylerde yaşayan Kürtler bu kırgından kurtulmuş olmasaydı bugün çoğunlukta oldukları illerde de azınlık olarak kalmakta devam edeceklerdi. Fakat yüzde yüz çoğunlukta olsalar bile Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde devlet kurmak hayalleri, hayal olarak kalacaktır. Yunanlılar'ın Bizans, Ermeniler'in Büyük Ermenistan kurmak hayalleri gibi... Onun için Türk milletinin başını belâya sokmadan, kendileri de yok olmadan çekilip gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İran'a, Pakistan'a, Hindistan'a, Barzani'ye gitsinler. Birleşmiş Milletler'e başvurup Afrika'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayranı kabardığı zaman kağan arslan gibi önünde durulmadığını, ırkdaşları Ermeniler'e sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin. Şimdilik bu kadar..."*[120]

Atsız'ın bu makaleyi yazmaktan muradı hem topluma, hem idarecilere Kürtçülüğün yaklaşan ve büyüyen bir "tehlike" olduğunu mümkün olan

---

[119] Türkeş bu durumu "gerek görmedim" diye açıklamaktadır (*Hulûsi Turgut, Türkeş'in Anıları: Şahinlerin Dansı, s. 413*). O yıllarda Türkeş'in yakınında bulunan Yücel Hacaloğlu, Türkeş'e Atsız'ın cenazesine katılması konusunda ısrar ettiğini fakat Türkeş'in kabul etmediğini söylemektedir. Bkz. Hakkı Öznur, *Ülkücü Hareket: Portreler*, s. 37-38.

[120] *a.g.m.*, s. 6.

en yüksek ses ve en sert üslûpla anlatmak olmalıydı. Böylece Kürtçülüğün daha fazla yayılma alanı bulamadan önünün alınacağını umuyordu. Fakat böyle olmadı. "Konuşmalar", meydana çıkardığı enerjiyle Kürtler arasında toplumsal bir hareketlenmeye yol açtı veya bu hareketlenmeyi sağlamak için kullanıldı ve Kürtçülük yeni bir ivme kazanarak daha da yayıldı.

"Konuşmalar" yayınlandıktan sonra Ankara'da bulunan Kürt öğrenci dernekleri bir "Kamuoyuna, Kim Kimi Kovuyor? Hodri Meydan" isimli bir bildiri dağıtırlar. Bildiride "Tarihin en eski çağlarından beri bu topraklar üzerinde yaşayanları, bu topraklardan kovacak bir kuvvet ne olmuş ne de olacaktır. Asıl kovulacaklar halkları birbirine düşürmek emelinde olan hayalperestlerdir." yazılıdır.[121] Kürt öğrencilerin bildirisi yayınlandıktan sonra makale Millet Meclisi'nin de gündemine geldi. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Malatya Milletvekili Mehmet Delikaya, 9 Haziran 1967'de kürsüye çıkıp Atsız'ın makalesini eleştirdi ve onu hedef gösterdi.[122] Atsız, Delikaya'nın konuşmasından kısa bir süre sonra, 16 Haziran 1967'de "Konuşmalar"dan çok da farklı olmayan "Kızıl Kürtlerin Yaygarası" adlı makalesini kaleme aldı.[123] Cevap Türkiye İşçi Partisi (TİP) sıralarından cevap gelecekti.

Bu sefer kürsüde TİP Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci vardı. Ekinci anayasanın vatandaşlar arasında etnik özelliklerinden dolayı ayrım yapmayı yasakladığını ve "Türkiye Devleti ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün" olduğunu söylüyordu. Konuşmanın devamı ise oldukça sertti ve o da Atsız'ı hedef gösteriyordu:

> *"[...] Anayasamızın bu hükümlerini pervasızca çiğneyerek kan esasına dayanan bir millet kurma özlemi içinde olan bu sapık fikirlerin toplumumuzda müsamaha ile karşılanması tehlikeli bir gelişmenin işareti sayılmak gerekir. Doğunun geri kalmış bir bölge olduğunu ifade ederek Doğu kalkınması için hükümetleri göreve çağıran yurtsever aydınlarımız bölücülük yaptıkları gerekçesiyle Adalet Bakanının direktifiyle tutuklanırken millet bütünlüğünü bozan, kanunlarımızın suç saydığı bu ayırıcı fikirlerin sahipleri ise hiçbir takibata uğramamakta âdeta teşvik görmektedirler. Doğu'da yaşıyan çilekeş halkımızın içinde bulunduğu fecî hayat şartlarını düzeltmek için ciddî bir çaba sarf edilmeden, en ağır hareketlere mâruz bırakılması, kendi öz vatanından*

---

[121] Celâl Temel, *1984'ten Önceki 25 Yılda Türkiye'de Kürtlerin Silahsız Mücadelesi*, İsmail Beşikçi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015, s. 180-182.

[122] *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, XVIII, s. 322-323.

[123] Atsız, "Kızıl Kürtlerin Yaygarası," *Ötüken*, Sayı: 42, Cilt: IV, Haziran 1967, s. 2-4.

kovulmak ve toptan imha edilmek tehdidi ile karşıkarşıya bırakılması, insanlık tarihinin kaydettiği en şenî bir diskriminasyon politikasıdır. Hükümeti, anayasaya aykırı olan bu ayırıcı akımlar üzerinde dikkatle durmaya ve gerekli tedbirleri almaya davet etmeyi bir görev sayarız."[124]

Atsız ve yazdıklarının bu kadar gündemde tutulmasının neticesi olarak ve belki de "rastlantı" eseri Ekinci'nin konuşma yaptığı gün olan 27 Haziran 1967'de Atsız ve *Ötüken*'in yazı işleri müdürü Mustafa Kayabek hakkında Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 142/3. maddesine muhalefetten kamu davası açıldı.[125] Atsız ve Kayabek'in yargılandığı davanın ilk duruşması 20 Eylül 1967 Çarşamba günü görüldü. Temyiz süreciyle birlikte 5 Temmuz 1972'ye kadar süren dava sonucunda Atsız ve Mustafa Kayabek on beşer ay hapse mahkûm edildi.[126] "Konuşmalar"la ilgili dava tamamlanıp cezanın tebliğ edilmesinden sonra Kayabek de tıpkı Atsız gibi dört aylık erteleme kararı çıkarttırdı. 19 Aralık 1972'de aldığı raporun süresi 19 Nisan 1973'te dolan Mustafa Kayabek, cezasını memleketi olan Eğin (Kemaliye)'de çekecekti.[127] 8 Nisan günü Atsız ve Sançar'ı ziyaret ettikten sonra Ankara'ya, oradan da Eğin'e hareket etti. İlgili haberde aktarıldığına göre, "hapishaneye değil de bir millet vazifesini yapmaya gidiyormuş" gibiydi.[128]

Bu arada Atsız'ın durumunda da bir değişiklik vardı. Hastaneden aldığı ikinci dört aylık rapor Adlî Tıp tarafından "servisi bulunan bir ceza evinde cezasının infazında mahzur bulunmadığı" gerekçesiyle 3 Eylül 1973'te reddedildi.[129] 11 Kasım 1973 günü yazdığı bir mektubunda İsmail Hakkı Gökhun'a "Demek ki bu günlerde kapımı çalıp bana, buyrun diyecekler."

---

[124] *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, XIX, s. 401.

[125] T.C. İstanbul Basın Toplu Asliye Ceza Mahkemesi'nin 28 Kasım 1972 tarihli gerekçeli kararı. bkz. Nergishan Tekin, *Nihal Atsız*, Kariyer Yayınları, İstanbul 2015, s. 342. *Ötüken*'de TCK'nın 142. maddesinin 3. ve 6. fıkraları ile 80. maddesine göre yargılandıkları yazmaktadır. bkz. "Ötüken'in Dâvâsı," *Ötüken*, Sayı: 50, Cilt: V, Şubat 1968, s. 16.

[126] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 104, Cilt: IX, Ağustos 1972, s. 14.

[127] Kayabek bu hapishanede yalnız kalacaktı. Kendisinden başka hiçbir mahkûm yoktu. Hatta Atsız'ın mektupları incelendiğinde onun da cezasını Eğin'de çekmeyi düşündüğü fakat vaz geçtiği görülüyordu. bkz. *Atsız'ın Mektupları*, s. 244, 265. Atsız'ın 28 Haziran 1973 tarihli mektubunun cevabı için bkz. Mustafa Kayabek, "Mustafa Kayabek'in Mektuplarından Parçalar," *Ötüken*, Sayı: 117, Cilt: X, Eylül 1973, s. 8-9.

[128] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 113, Cilt: X, Mayıs 1973, s. 16.

[129] Adlî Tıp Meclisi Başkanlığı'nın ilgili raporu. Nergishan Tekin, *a.g.e.*, s. 374.

cümlesiyle bu durumu haber veriyordu.[130] Gerçekten de birkaç gün sonra kapısını çaldılar ve onu reviri bulunmayan Üsküdar Topbaşı Cezaevi'ne gönderdiler. Atsız, bu olayı şu cümlelerle karşılayacaktı: "Ufak meselelerle büyük dâvâlar engellenemez. Türkçülük yürüyecek ve Türk ırkı muzaffer olacaktır."[131]

Yakuboğlu'nun anlattığına göre İnfaz Savcısı, onu reviri olan Sağmalcılar Cezaevi'ne göndermek istemişti. Ancak o hem torunu Hakan'dan uzaklaşmamak gerekçesiyle hem de Sağmalcılar'da komünist mahkûmların bulunması sebebiyle Topbaşı Cezaevi'ni tercih etti. Bununla beraber kısa süre sonra cezasını hastanede çekmek için bir dilekçe verdi.[132] Bunun neticesinde hapse girdikten yaklaşık bir ay sonra Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin mahkûmlar koğuşuna yatırıldı.[133] Buranın şartları ise oldukça kötüydü.[134] Bu sebeple tekrar Topbaşı Cezaevi'ne, kısa süre sonra da Sağmalcılar Cezaevi'ne nakledilerek buranın revirine yerleştirildi.[135]

Atsız'ın mahkûmiyetinin infazı "milliyetçi umumî efkârı" harekete geçirdi. Bir af kampanyası ve neşriyat seferberliği başlatıldı. Bu aynı zamanda milliyetçi kamuoyunun hem kendisinin hem de refleks kudretinin test edilmesi anlamına geliyordu. Zira yakın bir tarihte Çetin Altan benzer bir kampanya neticesinde Cumhurbaşkanı tarafından affedilmişti. Gerçi Atsız böyle bir talepte bulunmak istemiyordu. Hatta Yakuboğlu'nun teklifini sert bir şekilde reddetmiş ve ona "Seni affetmem" demişti.[136] Yine de yurdun birçok yerinden Atsız'ın cezasının affı için Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e müracaat yapılıyordu. Müracaatların birkaç ortak noktası vardı:

---

130 *Atsız'ın Mektupları*, s. 281.

131 Atsız, "Makale," *Ötüken*, Sayı: 119-120, Cilt: X, Kasım-Aralık 1973, s. 3. *Ötüken*'in ilgili haberinde şunlar yazmaktadır: "[...] Atsız, 13 Kasım 1973 salı günü, davet edildiği Bostancı Karakolu'ndan İstanbul İnfaz Savcılığına sev edilmiş ve orada resmî muamelesi tamamlandıktan sonra Üsküdar Topbaşı Cezaevi'ne götürülmüştür." bkz. "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 119-120, Cilt: X, Kasım-Aralık 1973, s. 31. Ayrıca Atsız'ın "Makale" başlıklı yazısının tarihi 12/13 Kasım 1973'tür. Belki de Atsız, 11 Kasım tarihli mektubundan hemen sonra "kapsının çalınacağından" haberdar olmuştu.

132 "Avukatı Enver Yakuboğlu Anlatıyor: Atsız'ın Son Dâvası IV," *Yeni Orkun*, Sayı: 13, Cilt: II, Mart 1989, s. 18-19.

133 *Atsız'ın Mektupları*, s. 283. Bu olayın tarihi 10 Aralık 1973 olmalıdır.

134 *Atsız'ın Mektupları*, s. 283-284, 289; "Avukatı Enver Yakuboğlu Anlatıyor: Atsız'ın Son Dâvası IV," s. 19.

135 *Atsız'ın Mektupları*, s. 284, 286, 290.

136 "Avukatı Enver Yakuboğlu Anlatıyor: Atsız'ın Son Dâvası IV," s. 19.

Evvelâ Atsız, hapse girmesini gerektirecek bir suç işlememişti. İşlemiş olsa bile 68 yaşındaki hasta bir insanın hapse atılması yanlıştı. Bu sebeple Atsız bir an önce affedilmeliydi.[137] Beklenen af kararının gelmesi gecikmeyecekti. 21 Ocak 1974'te Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Anayasa'nın 97. maddesinin 2. fıkrası gereğince Atsız'ın cezasının kaldırılmasını uygun gördü ve Atsız 22 Ocak 1974'te tahliye edildi.[138] Atsız'dan kısa bir süre sonra da Mustafa Kayabek'in tahliyesi gerçekleşti.[139]

"Konuşmalar", Türkçülük ve Kürtçülük gibi birbirinin aksi iki cereyan üzerinde de "müspet" sonuçlar doğurdu. Kürtçülük, Atsız'ın amacının hilâfına yayılma alanı bulurken Türkçülük için de benzer bir netice meydana çıktı. Atsız'ın hapse girişi, milliyetçi kişi ve kuruluşları harekete geçirdi ve esasen bir kampanyayla hapse sokulan Atsız, başka bir kampanya ile hapisten çıktı. Davanın Türkçülük açısından bir diğer sonucu da 3 Mayıs davasıyla arasında bir bağ kurulmasıydı. Türkçüler, yine "Türkçülük" yaptıkları için hapse girmiş ve hareket ivme kazanmıştı. Yeni bir mahpusluk yeni bir enerji doğurmuştu. Atsız için, hapiste geçirdiği günler belki de fikrini ve fikrinin kitlelerde yarattığı tesiri müşahede etme fırsatı olmuştu. Nitekim hapisten çıktıktan sonra yazdığı bir mektubunda "Türkçülüğün

---

[137] Nergishan Tekin, *a.g.e.*, s. 352-373. Atsız'ın affedilmesini talep eden akademisyenlerden bazıları şunlardı: Orhan Türkdoğan, Şerif Baştav, Emin Bilgiç, Saadet Çağatay, Mehmet Altay Köymen, Bahaeddin Ögel, Faruk Sümer, Şinasi Tekin, Süleyman Ateş, Haluk Karamağaralı, Şükrü Elçin, Selahattin Ertürk, Nejat Göyünç, Ercüment Kuran, Ömer Faruk Akün, Oktay Aslanapa, Ahmet Caferoğlu, Muharrem Ergin, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, İbrahim Kafesoğlu, Cengiz Orhonlu, Faruk Kadri Timurtaş, Gülçin Çandarlıoğlu, Necmettin Hacıeminoğlu, Mustafa Kafalı, Erdoğan Merçil, Turan Yazgan, Hakkı Dursun Yıldız.

[138] Cumhurbaşkanı Korutürk'ün Af Kararı Belgeleri. Nergishan Tekin, *a.g.e.*, s. 378-383; *T.C. Resmî Gazete*, Sayı: 14784, 30 Ocak 1974, s. 5.

[139] "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 123, Cilt: XI, Mart 1974, s. 24. Kayabek'in hapisten çıktığı tarihi kesin olarak tespit edemedik. Ancak bir tahminde bulunmak mümkündür. Şöyle ki: Atsız, 4 Mart 1974 tarihli bir mektubunda Kayabek'in İstanbul'a geldiğini söylemektedir (*Atsız'ın Mektupları*, s. 293). Kayabek'in hapisten çıktığının duyurulduğu "Ötüken'den Haberler" kısmında ise "şubat ortalarında" çıktığı ve "yol üstü uğraklarından sonra" İstanbul'a vardığı belirtilmektedir. *Devlet*'te çıkan habere göre de Kayabek cezasının üçte ikisini hapiste geçirmiştir ("Mustafa Kayabek Tahliye Edildi," *Devlet*, Sayı: 226, Cilt: V, 4 Mart 1974, s. 8). Dolayısıyla 15 ay hapse mahkûm edilen ve 19 Nisan 1973'te hapse giren Kayabek'in 19 Şubat 1974'te tahliye olduğu iddia edilebilir.

köklü olduğunu gördüğüm için, bu hapisten memnunum." diye yazıyordu.[140] "44 hâdisesinden bugüne kadar o inzivaya çekilmiş Hoca, yeniden dâvasının heyecanını gençlere ve bize yaşatıyordu" diyen Enver Yakuboğlu da adeta bu hâlin en yakın tanığıydı.[141] Belki de, "Türkçülüğün köklü olduğunu" gören Atsız, gelişen Türkçülüğü derleyip toplamak için yeni bir dernek kurmaya karar verdi.[142]

Ötüken, Atsız'ın 1931'de başladığı dergiciliğin son numunesiydi. Derginin bir diğer özelliğiyse Atsız'ın dergileri arasında en uzun ömürlü dergi olmasıydı. *Ötüken*, 1964-1975 yılları arasında tam 143 sayı yayınlandı. Türkçüler Derneği'nin yayın organı olarak hayatına başlayan *Ötüken*, dernek bitkisel hayata girdiğinde dahi aktif olarak kaldı. Türkçüler Derneği'nin faaliyetlerinin duyurulacağı bir bülten iken müstakil bir dergi ve Türkçülük tarihinin en önemli dergilerinden biri oldu. İlk sayıları incelendiğinde bir bülten havasında olduğu görülüyordu. İlk sayının başyazısı Atsız'ın *Orhun* (1943-1944)'un da ilk sayısında yayınladığı "Türkçülük" adlı makalesiydi.[143] Aynı sayıda Türkçüler Derneği'nin tüzüğü de yayınlanmıştı.[144] Dernekle ilgili haberler derginin ilerleyen sayılarında da devam edecekti. Bununla beraber *Ötüken*, aynı zamanda bir fikir dergisiydi.

Atsız'ın çıkardığı dergiler arasında Türkçülük fikrinin en yoğun işlendiği ve onun en fazla hâkim olduğu derginin *Ötüken* olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. *Atsız Mecmua*, Atsız'ın asistanlık yıllarında yayınladığı bir dergiydi. Yazılarının önemli bir kısmı ilmî, edebî ve folklorik makalelerden oluşuyordu. Keza *Orhun* (1933-1934) da öyleydi. Aynı zamanda *Orhun* (1933-1934)'u çıkaranlar arasında Suut Kemal, Reşat Tardu, Ali Oğuz gibi Türkçü olmayan kimseler de vardı. *Orhun* (1943-1944), 2. Dünya Savaşı yıllarında ve hükûmet baskısının yoğun olarak hissedildiği bir devirde çıkmıştı. Bu üç derginin tek parti iktidarı zamanında çıktığını da hatırlatmak gerekiyor. *Orkun* (1950-1952) ile *Orkun* (1962-1964) Türk milliyetçiliğinin farklı kanatlarının bir araya gelmesiyle yayınlanan dergilerdi. *Ötüken* ise böyle değildi. Yazıların çoğu Atsız'ın kontrolünden geçiyordu. Muhtemelen onun veya Nejdet Sançar'ın onaylamadığı hiçbir yazarın, hiçbir yazısının *Ötüken*'de çıkmasına imkân yoktu. Zira derginin

---

[140] *Atsız'ın Mektupları*, s. 292.

[141] "Avukatı Enver Yakuboğlu Anlatıyor: Atsız'ın Son Dâvası III," *Yeni Orkun*, Sayı: 12, Cilt: I, Şubat 1989, s. 16.

[142] *Atsız'ın Mektupları*, s. 294. Benzer bir haber için bkz. "Ötüken'den Haberler," *Ötüken*, Sayı: 121, Cilt: XI, Ocak 1974, s. 24.

[143] Atsız, "Türkçülük," *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 1.

[144] "Türkçüler Derneği Tüzüğü," *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 4-7.

adresi olarak Atsız'ın evi gösterilmişti.[145] Yazıların büyük bölümü Atsız'ın evine geliyor, onun kontrolünden geçtikten sonra yayınlanıyordu. Nitekim Atsız, mektuplarında da sık sık bu konuya temas etmekteydi.[146]

Atsız, *Ötüken*'i çıkarmaya başladığında 59 yaşındaydı. Yıllar geçtikçe yaşlanıyor, derginin işlerine yetişemiyordu. *Ötüken*'de de dergi işlerinin "kıdemli Türkçüler"i yorduğundan bahsediliyordu.[147] Bu yorgunluğa bir de maddî sıkıntılar eklenmişti. Her ay adreslerine muntazaman *Ötüken* postalanan kişi veya kuruluşlar dergi paralarını ödemiyorlardı. Kasım 1971'de yayınlanan başyazıda bu durumdan yakınılıyor, gerekirse *Ötüken*'in kapatılacağı duyuruluyordu.[148] Bu duyuru Türkçüler arasında büyük yankı buldu. Birçok Türkçü mektup, telefon, telgraf yoluyla veya bizzat ziyaret ederek *Ötüken*'in kapanmasına karşı çıktı.[149] Hatta bir öğretmen, mektubunda "Ötüken bir dergi değil, bir okuldur." diyordu.[150] Neticede *Ötüken* kapatılmadı. Yorgunluksa devam ediyordu. Bunun sonucunda derginin idarî işleri Erdoğan Saruhanoğlu'na devredildi.[151] Artık sorumlu müdür oydu. Fakat Atsız yine de memnun değildi. 15 Eylül 1975 tarihli bir mektubunda *Ötüken*'in hem geç hem de imlâ yanlışlarıyla çıkmasına kızıyor, böyle devam ederse dergiyi kapatacağını söylüyordu.[152] Gerçekten de *Ötüken*'in çıkışı gecikiyordu. Meselâ Eylül 1975 tarihli 141.

---

145 *Ötüken*, Sayı: 1, Cilt: I, 15 Ocak 1964, s. 8; *Ötüken*, Sayı: 30, Cilt: III, 25 Haziran 1966, s. 2; *Ötüken*, Sayı: 114, Cilt: X, Haziran 1973, s. 2. 136. sayıdan itibaren adres olarak derginin yazı işleri müdürü Erdoğan Saruhanoğlu'nun adresi verilmektedir (*Ötüken*, Sayı: 136, Cilt: XII, Nisan 1975, s. 24). Fakat Erdoğan Saruhanoğlu, 12 Aralık 2014'te yaptığımız şahsî görüşmede, *Ötüken*'e yollanan yazıların yine Atsız tarafından kontrol edildiğini söylemiştir.

146 *Atsız'ın Mektupları*, s. 74, 87, 92, 106, 132, 137.

147 "Sekizinci Yılında Ötüken ve Türkçü Gençler," *Ötüken*, Sayı: 85, Cilt: VIII, Ocak 1971, s. 2.

148 "Ötüken Okuyucularına," *Ötüken*, Sayı: 95, Cilt: VIII, Kasım 1971, s. 2.

149 "Ötüken Yayımına Devam Edecek," *Ötüken*, Sayı: 96, Cilt: VIII, Aralık 1971, s. 2.

150 "Ötüken 9 Yaşında," *Ötüken*, Sayı: 97, Cilt: IX, Ocak 1972, s. 2.

151 "Aylık Sohbet," *Ötüken*, Sayı: 123, Cilt: XI, Mart 1974, s. 2. Derginin ilk 112 sayısında sorumlu müdür Mustafa Kayabek'tir. Mustafa Kayabek'in hapse girmesi üzerine 113. sayıdan 122. sayıya kadar derginin "Sahibi ve Sorumlu Müdürü" sıfatını Atsız üstlenmiştir.

152 *Atsız'ın Mektupları*, s. 363.

sayının son baskı tarihi 24 Kasım 1975'ti.[153] *Ötüken*'in bu sayısı, aynı zamanda Atsız'ın basıldığını gördüğü son sayıydı. Atsız, 11 Aralık 1975'te vefat etti. *Ötüken* iki sayı daha yayınlanacaktı. Ekim 1975 sayısı 31 Aralık 1975'te[154], Kasım 1975 sayısı ise 5 Ocak 1976'da basılmıştı.[155] *Ötüken*, Atsız vefat ettikten sonra 143. sayısını da yayınladı ve kapandı.[156] *Ötüken*'le birlikte Türkçülük tarihinin de bir devri kapanmıştı.

[153] *Ötüken*, Sayı: 141, Cilt: XII, Eylül 1975, s. 16.

[154] *Ötüken*, Sayı: 142, Cilt: XII, Ekim 1975, s. 16.

[155] *Ötüken*, Sayı: 143, Cilt: XII, Kasım 1975, s. 2.

[156] Erdoğan Saruhanoğlu, 12 Aralık 2014 tarihindeki şahsî görüşmemizde Atsız'ın varisleriyle anlaşılamadığı için derginin devam ettirilemediğini söylemiştir.